

TĖVIŠKĖS

AIDAI

Nr 3 (1645) 1989 m. sausio mėn. 31 d.

XXXIV METAI

Melbourne

Dvidešimt pirmasis Australijos Krašto tarybos suvažiavimas

Apylinkėse ir seniūnijose išrinkti bei vykdomuose organuose dirbantieji atstovai 1989–1990 metų kadencijai sudaro 82 asmenų Australijos Krašto tarybą. Laikė Lietuvių dienų Adelaidėje 1988 m. gruodžio 29–31 d.d. įvyko XXI Krašto Tarybos sesija, kurioje dalyvavo 65 atstovai. Sutikdami būti renkama į Tarybą, jie pasižadėjo tinkamai atstovauti apylinkių ir seniūnijų interesus ir kartu spręsti visos Australijos lietuvių išievių problemas. Atstovai jaučia pareigą duoti atsakymus į visus savo bendruomenės klausimus Tarybos sesijai pasibaigus. Kadangi bendruomenė jais pasitikėjo, iš jų laukiama ne gražių pasakų, bet tiesos.

Suvažiavimą punktualiai atidarė Krašto valdybos pirmininkė Dana Baltutienė, pasveikindama PLB valdybos pirmininką dr. Vytautą Bieliauską su poniu, svečius-stebėtojus iš Lietuvos ir visus Tarybos atstovus, linkėdama darbigo suvažiavimo ir sėkmingo uždavinių sprendimo. A.V. pirmininkas J. Stačiūnas sveikino suvažiavimą Adelaidės Lietuvių bendruomenės ir savo valdybos vardu. Pirmą kartą išievijios gyvenime svečias iš Lietuvos Stanislovas Kašys Tarybą oficialiai sveikino Lietuvos Persitvarkymo sąjūdžio vardu, susilaukęs šilto atstovų pritarimo. Katalikų federacijos pirmininkas kun. dr. Pr. Dauknyš palinkėjo suvažiavimui išmintingai spręsti bendruomenės problemas. Po to sveikino LDRK pirmininkė J. Vaboliienė ir raštu – dr. J. Viliūnas.

Pirmieji organizacijos plyšiai išryškėjo renkant Tarybos prezidiumą, kada, šalia K.V. numatytų trijų prezidiumo narių, netikėtai buvo pasiūlyta dar du kandidatai. Mandatų komisija šiam siurprizui nebuvo pasiruošusi. Paskubomis buvo išdalinti balsavimo lapeliai, kuriuos gavo net kai kurie svečiai ir žiūrovai. Skačiuojant slapto balsavimo rezultatus atsiradęs laiko tarpas buvo panaudotas Eugenijaus Kriaučeliūno premijos įteikimui. Šiais metais premija atiteko Australijos jaunimo atstovui Andriui Vaitekūnui iš Melbourne. Įteikimo aktą perskaitė ALB Komiteto pirm. D. Baltutienė, premiją įteikė dr. Vytautas Bieliauskas, pasveikindamas premijos laureatą Kriaučeliūnų šeimos vardu. Šia proga į Tarybos suvažiavimą atsilankė didelis būrys jaunimo atstovų iš netoliese Katalikų centre vykstančio ALJS suvažiavimo. Dėkodamas Andrius Vaitekūnas pareiškė, kad jo laimėta \$ 1.000

Rašo K.J. Lynika

premią bus panaudota Australijos Jaunimo sąjungos reikalams. Publika nuoširdžiai ir ilgai Andriui plojo.

Tuo tarpu Mandatų komisija išrinko ir pristatė Tarybos prezidiumą. Pirmininko pareigas gavo Algis Šimkus, vicepirmininkų – V. Neverauskas ir J. Stačiūnas. Pirmoji problema prezidiumui iškilo dėl Krašto valdybos pasiūlytos darbotvarkės. Pageidauta keisti darbotvarkę, įtraukiant diskusijas dėl karo nusikaltimų įstatymo, dėl LLL ir Lietuvos laisvinimo darbo. Siūlyta riboti diskusijas dėl ALB inkorporavimo iki 15 minučių, kad liktų laiko svarbesniems reikalams. Išreikšta pažiūra, Apylinkių valdybų pranešimus įtraukti tuoj po KV pirmininko pranešimo, sudarant tuo sąlygas plačiau aptarti Apylinkių problemas, kadangi ten vyksta tikrasis bendruomenių gyvenimas. Buvo siūlyta karo nusikaltimų įstatymo visai nediskutuoti, nes jis jau esąs ir taip priimtas, o pranešimus, liečiančius netiesioginę bendruomenės veiklą, atidėti paskutinei dienai. Melbourne Apylinkės valdybos raštiškas siūlymas pakeisti darbotvarkę, kurį ji rašė Krašto valdybai prieš mėnesį, pastarosios, deja, nebuvo įtrauktas į suvažiavimo diskusijų sąrašą. Esant tokiam dideliame pasiūlymų skaičiui, prezidiumas nutarė ignoruoti visus pasiūlymus, išskyrus paskutinį ir palikti darbotvarkę tokią, kokią yra pasiūlysi Krašto valdyba. Diskusijų nebuvo, jis buvo pateiktas

balsavimui. Taigi darbotvarkė buvo priimta.

Krašto Valdybos pranešimą padarė pirmininkė Dana Baltutienė. Tai buvo tikroji suvažiavimo pradžia, kuri turėjo nurodyti darbo gaires. Gaila, kad darbščioji KV pirmininkė savo kalboje pirmiausiai nutarė išlieti tulžį nurodydama, kad bendruomenėje esančios „žalingos tendencijos“ skirstytis grupėmis ir tarpusavy nesutikti. Ji siūlė ieškoti išeities iš šios padėties ir siekti, kad piktžolės būtų šalinamos iš bendruomenės tarpo. Kadangi tas pasiūlymas vėlesnėje suvažiavimo eigoje buvo užmirštas ir jokių konkrečių patarimų padėčiai ištaisyti nebuvo siūloma, manome, kad tai tik bereikalinga retorika. Suvažiavimo metu paaiškėjo, kad tos „piktžolės“ tai opozicija Krašto valdybos nuomonei bei vykdomai politikai. Pirmininkė dar kartą pacitavo ir pabrėžė ALB Statuto paragrafus, kuriuose sakoma, jog Krašto valdybos potvarkiai Apylinkių valdyboms yra privalomi. Tuo buvo pripažinta, kad Krašto valdybos ir Apylinkių valdybų nuomonės kartais nesutikdavo. Galbūt tik todėl pastarųjų pranešimai, kaip nesvarbių veiklos organų, buvo palikti paskutinei valandai, kada praktiškai mažai kam lieka intereso klausytis daugiau pranešimų ar iš viso dalyvauti suvažiavime. Taip yra auginamos „piktžolės“. Pirmasis vedamasis pirmininkės punktas ne vienam atstovui sulaukė kvapą, bet nedaug davė įkvėpimo tolesnei suvažiavimo nuotakai.

Nukelta į 5 psl.

Darbą užbaigus

Penkioliktosios Lietuvių dienos jau praeityje. Joms ruošiasi dvejus metus. Dirbo ne tik Lietuvių dienų komitetas, bet ir įvairių renginių vadovai bei atlikėjai. Šios Lietuvių dienos buvo ypatingos savo apimtimi ir dalyviais. Pirmą kartą Lietuvių dienų metu vyko Pasaulio lietuvių sporto žaidynės, kurios sutraukė daug lietuviško jaunimo iš įvairių kraštų. dalyvavo lietuviai sportininkai iš Lietuvos ir nemažas skaičius svečių iš kitų pasaulio kraštų. Juos visus reikėjo priimti ir globoti.

Lietuvių dienų komitetas dėkoja visiems Australijos lietuviams, nes tai mūsų visų bendro darbo rezultatas. Sutelktomis ir vieningomis jėgomis parodėme kitų kraštų lietuviams mūsų kultūrinės ir visuomeninės veiklos gyvastumą.

Dėkojame visiems, kurie dalyvavote meno renginiuose,

parodose, suvažiavimuose, posėdžiuose ir susibūrimuose. Neįmanoma suminėti visų organizacijų ir pavienių asmenų, nes tai buvo visų Australijos lietuvių bendrų pastangų ir darbo vaisius.

Adelaidės lietuviai, šių Lietuvių dienų šeimininkai, turėjo šiek tiek daugiau pasistengti, kad Lietuvių dienos sklandžiai vyktų, kad visi atvykusieji į Lietuvių dienas būtų patenkinti ir išsivežtų kuo gražiausius prisiminimus ir įspūdžius

Organizuojant tokias apimties ir masto renginius, neišvengiamai pasitaiko nesklaidumų, dėl kurių apgailestaujame, tikėdamiesi, kad šie maži šešėliai neužtemdys Lietuvių dienų pakilios ir šventiškos nuotaikos, o ypač lietuviybės manifestacijos šiame krašte. Jums visiems dėkingas

Lietuvių dienų komiteta

LIETUVIAI
PASAULYJE

Iš Romos atgal į Lietuvą iškeliavo Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos Apaštalinio Administratoriaus augzlijaras vyskupas Vladas Michelevičius. Pernakvojęs Maskvoje, vysk. Michelevičius traukiniu keliavo į Lietuvą. Į Romą vysk. Michelevičius atvyko iš Madrido, kur atstovavo Lietuvos Vyskupų konferencijos pirmininkui kardinolui V. Sladkevičiui Europos vyskupų konferencijų pirmininkų suvažiavime.

...Čikagoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose veikianti lietuvių istorijos draugija Vinco Kudirkos „Varpo“ šimto metų sukakties proga perspausdins ir išleis visus „Varpo“ numerius. Literatūros, politikos ir mokslo mėnesinis laikraštis „Varpas“ ėjo nuo 1889 iki 1906 metų. Per 17 metų buvo išleista daugiau kaip 190 „Varpo“ numerių. Pilną „Varpo“ komplektą sudaro apie tris tūkstančius puslapių. Lietuvių istorijos draugijos Čikagoje perspausdintas „Varpas“ bus išleistas 5-uoose tomuose. Kiekvienas tomas apims apie 600 puslapių. Prieš penkerius metus Lietuvių istorijos draugija Basanavičiaus „Aušros“ šimtmečio proga perspausdino ir dviem tomis išleido 1883–86 metais ėjusią „Aušrą.“ (TŽ)

...Pasaulio lietuvių bendruomenės pirmininkas prof. Vytautas Bieliauskas Kanados lietuviams įteikė jiems skirtą Petro Cidziko dovaną – Sibiro lietuvių kankinių kapų žemės saujelę. Petras Cidzikas yra politinių kalinių išlaisvinimo komiteto narys, pakartotinai skelbęs bado streikus dėl sąžinės kalinių išlaisvinimo. Jo dovaną Vytautas Bieliauskas įteikė per Torontę įvykusį Kanados lietuvių bendruomenės suvažiavimą jo dalyviams. Dr. Bieliauskas papasakojo apie savo apsilankymą Lietuvoje, apie Lietuvos Persitvarkymo sąjūdžio steigiamąjį seimą, apie įvairius susitikimus Lietuvoje. Kanados lietuvių bendruomenės vadovams įteikęs žemės saujelę iš Sibiro lietuvių kapų, Vytautas Bieliauskas perskaitė eilėrašį „Ešalonų broliai“. (TŽ)

Muzikologas Vytautas Landsbergis yra vienbalsiai išrinktas Lietuvos Persitvarkymo sąjūdžio seimo tarybos pirmininku. Jo pagalbiniu yra paskirtas sąjūdžio leidinio „Atgimimas“ redaktorius, filosofas Romualdas Ozolas. Vytautas Landsbergis yra gimęs prieš 56-ius metus įžymaus architekto V. Landsbergio-Zemkalnio šeimoje. Baigė Lietuvos konservatoriją, yra menotyros mokslų kandidatas ir Lietuvos konservatorijos profesorius, daug rašęs apie Čiurlionį. Nuo pat Persitvarkymo sąjūdžio įsisteigimo Vytautas Landsbergis buvo vienas jo pagrindinių veikėjų, dažnai kalbėjęs sąjūdžio surengtose masinėse demonstracijose.

Yra gauta papildomų žinių apie lietuvių ir kitų tautybių atstovų susitikimą Maskvoje su amerikiečių diplomatais, kongresmenais ir Amerikos Helsinkio grupės nariais. Visų įsitikinimu šie susitikimai buvo naudingi. Lapkričio 14 d. amerikiečių ambasadoje surengtame susitikime dalyvavo apie šimtą asmenų, tarp kurių buvo įvairių tautybių rezistentai ir žmogaus teisių gynėjai, taip pat Persitvarkymo ir Liaudies frontų atstovai. Lietuviams čia atstovavo Nijolė Sadūnaitė, Sigitas Geda ir Vytautas Bogušis. Lapkričio 17 d. JAV ambasadoriaus rezidencijoje surengtame kitame susitikime dalyvavo net apie tris šimtus asmenų, tarp kurių lietuviai Viktoras Petkus, Kazys Saja, kun. Edmundas Paulionis, Vytautas Bogušis ir Nijolė Sadūnaitė. Dieną prieš tai surengtame pokalbyje prie apskrito stalo apie penkias minutes kalbėjo Kazys Saja. Šiame pokalbyje dalyvavo ir valdžios atstovai. Nei vienam lietuviui susitikimo dalyviui nebuvo daroma kliūčių iš Lietuvos nuvykti į Maskvą.

Kolonizacija rusais tebevykdoma

Lietuvos statutui 400 metų

Tiek tėvynėje gyvenantieji tautiečiai, tiek išeivijos lietuviai nuolat domisi Lietuvos gyventojais, jų skaičiumi, dinamika, tautine sudėtimi, atskirų miestų bei vietovių gyventojų skaičiumi. Visa tai sužinoti mums padeda skelbiamos statistinės žinios, jų analizė. Ypač daug pasitarnauja gyventojų surašymo duomenys. Surašymai pokario metais vedami maždaug kas 10 metų, kartu su visos Sovietų Sąjungos gyventojų surašymais. Jie buvo praversti 1959, 1970, 1979 metais. Sausio 12 - 19d., vėl vyko naujas gyventojų surašymas, kurį pravedė šiam reikalui paruošti asmenys.

Mus daugiausia domina Lietuvos gyventojų naturalus prieauglis (gimimai, mirimai), o taip pat jų migracija, vadinasi, judėjimas - imigracija iš kitų sovietinių respublikų ir emigracija - išvykimas iš Lietuvos. Bet ir be visuotinio surašymo yra būdų nustatyti apytikrą gyventojų skaičių ir jų judėjimą, naudojant apskaičiuojamus duomenis. Tuos kartkartėmis pateikia Sov. Lietuvos Valstybinis statistikos komitetas. Ir dabar, surašymo išvakarėse, su tos srities darbuotojais - Marytė Karalienė ir Petras Gaučas savo rašinyje „Nemuno kraštas ir jo gyventojai“ („Tiesa“, Nr. 294, 1988) pateikė nemaža mus dominančių žinių. Pravartu ir jas žinoti, nes oficialūs surašymo duomenys dar negreitai bus paskelbti.

Kiek dabar yra Lietuvoje gyventojų? 1988m. spalio pradžioje jų buvo 3,705,000. Iš jų 2,516,000 arba 67.9% gyveno miestuose. Jie sudarė tik 1.3% visos Sovietų Sąjungos gyventojų. Lyginant su kitomis respublikomis, mažiau gyventojų buvo Estijoje, Latvijoje, Turkmėnijoje ir Armėnijoje. Bet Lietuvą neseniai aplenkė Moldavija, Tadžikija ir Kirgizija, baigia pavyti Armėnija ir Turkmėnija. Didžiausias Lietuvos gyventojų prieauglis buvo 1958 - 1961m., kai kasmet gyventojų priaugdavo po 46,000. Iš jų 39,000 buvo naturalus prieauglis, o 6,000 - atvykėliai iš „brolišku respublikų“. Jų skaičius ir kitais metais didėjo. 1987m. naturalus prieauglis siekė 22,400 o imigracija (daugiausia rusais) - 16,600. Dar ir per devynius 1988 metų mėnesius į Lietuvą įvažiavo daugiau kaip 9,300, beveik išimtinai rusų. Taigi tariamas Lietuvos „laisvėjimas“ ir Sąjūdžio pastangos šiuo klausimu nieko nereiškė.

Naturalus gyventojų prieauglis (gimimai - mirimai) mažiausias buvo 1980m. - tik 16,000 žmonių. Bet dabar jis yra pakilęs iki 22,000. 1987m. jis siekė vos 6.1 promilės - padidėjimas skaičiuojant tūkstančiui gyventojų. Taigi jis yra gerokai mažesnis už visos Sovietų S-gos gyventojų prieauglį. Dar mažesnis yra Ukrainoje (3.4), Latvijoje (3.7), Estijoje (4.3). Tačiau didžiausias prieauglis yra muzulmoniškose respublikose - 25-40 promilių.

BRONIUS KVIKLYS
Mūsų specialus bendradarbis
Čikagoje

Vaikų gimstamumas oku. Lietuvoje mažas. Tam yra priežasčių. Pirmiausia būtų stoka. Daugelis jaunų šeimų (vyras ir žmona) gyvena atskirai, arba bendrabučiose, susitalpinę viename mažame kamaryje. Jaunieji sutuoktiniai vengia turėti vaikų („planuoja“); labai išplitę abortai. Pirmaisiais pokario metais gimstamumas dar buvo aukštas. Taip apie 1960m. kasmet gimdavo apie 62,000 vaikų. 1980m. jau gimė tik 52,000 vaikų. Bet po to vėl ėmė didėti. 1987m. gimė 59,400 vaikų. Abortų skaičius 1980m. buvo 45,000, 1987m. 38,000. Esant tokiam lygiui, kiekvienai moteriai tektų vidutiniškai 2.2 vaikai. „Sitiok vaikų ateityje vos užtikrintų paprastą gyventojų reprodukciją, t.y. Lietuvos gyventojų skaičius būtų stabilus - jų ne gausėtų, nei mažėtų“ - rašoma minėtame statistikų rašinyje. Bet ne visos šeimos turi vaikų. Tokių yra 12%. Taigi gyventojų skaičiaus stabilumui reiktų, kad pusė šeimų augintų po 2, kitos po 3 vaikus. Deja, daugiausia vaikų Lietuvoje gimdo ne lietuvės moterys, bet gudės, lenkės, rusės: mažiausia - žydės.

1987m. 530 moterų pagimdė dvynukus, o try moterys - trynukus. Kiekvieną dieną Lietuvoje gimsta vidutiniškai - 163 vaikai. Mūsų laikais kaimo moterys visada gimdydavo daugiau vaikų kaip miestietės. Bet dabar kaimai sunyko, juose nedaug tėra jaunų šeimų, taigi miestai šiuo požiūriu aplenkė kaimus. Bet dabar kaimas vėl ima „atsigauti“, nes kaimuose padidėjo jaunimo skaičius.

Mirtingumas Lietuvoje didėjo 1956 - 1985m. 1987m. nuo širdies ir kraujo apytakos sutrikimo ligų mirė 22,033 arba 60% visų mirties atvejų. Kas šeštąjį mirusįjį pakirto vėžys. 1984m. apsinuodiję alkoholiu mirė 516, bet 1987m. pravedus blaivybės akciją, tik 216. 1987m. nelaimingų atsitikimų pakirsti mirė 3,526 asmenys, apie dešimtadalis visų mirusių. Daugėja ir savižudybių skaičius. Jų 1987m. buvo net 1,051. Pusė savižudybių - alkoholikai.

Dar gal skaitytojui bus įdomu patirti, kad Lietuvoje dabar yra 152,000 psichinių ligonių. Iš jų 60,000 serga alkoholizmu bei alkoholine psichoze - daugiausia vyrai. Alkoholiui pirkti 1987m. kiekvienas vyras - nuo 16m ir vyresnis - vidutiniškai išleido 257 rublius, 1985m. 329 rb. 1987m. vienam žmogui teko 6.3 litro alkoholio, bet 1985m. net 12.8 litro. Paskelbus blaivybę, mirtingumas nuo alkoholio sumažėjo 10%, o nelaimingų atsitikimų skaičius nukrito 20%.

1987m. gyventojų amžiaus trukmė pailgėjo ligi 72.5 metų (moterų - 77m., vyrų - 68).

Šiuo metu Lietuvoje yra apie 990,000 šeimų, kurios apjungia 87%

gyventojų. Apie 6% vyrų ir 10% moterų yra nevedę - vieniši. Šeimos narių skaičius mažėja. Našlės, netekėjusios arba išsituokiosios moterys sudaro apie 36% 30 metų ir vyresnio amžiaus moterų. Iš viso Lietuvoje yra apie 250,000 moterų ir 35,000 vyrų našlių; daugiausia vyresnio amžiaus.

Kasmet Lietuvoje išsituokia daugiau kaip 11,000 porų. Vadinasi, trims santuokoms tenka viena ištuoka. Ištuokų skaičius didėja tiek miestuose, tiek kaimuose.

Tautiškai mišrias šeimas dažniausia kuria Ukrainiečiai - 87% visų besituokančių šios tautybės žmonių, gudai - 79%, rusai - 56%, Zydai - 52%, lenkai - 48%. Bet lietuviai dažniausia kuria lietuviškas šeimas: mišrių santuokų tebūna apie 7%. Tačiau Vilniuje, kur yra daug gyventojų nelietuvių, jų tautiškai mišrios santuokos siekia 37%, nors 1970m. tebuvo 20%.

Į Lietuvą, matyt dėl geresnių gyvenimo sąlygų, vis dar plūsta gyventojai iš kitų respublikų, daugiausia iš Rusijos. Jie apsigyvena dažniausia miestuose ir dirba pramonėje, bet yra nemaža valdininkų, pensininkų. Taip 1987m. atvyko toks skaičius: į Vilnių - 1728, Šnieckų - 1609, Kauną - 1100, Šiaulius - 795, Klaipėdą - 742. Jų atvykimas ir pasilikimas turės nemažą įtaką ir lietuvių skaičiui Lietuvoje. Statistikai numato, kad dabar vykdomo gyventojų surašymo metu lietuvių bus priskaičiuota nebe 80%, kaip 1979m. bet apie 78%. Atitinkamai padidės rusų, gudų, ukrainiečių skaičius. Taigi lietuviai turėtų stengtis sulaukyti imigrantų skaičių ir patys daugiau gimdyti vaikų.

ZINIŲ APŽVALGA

Sausio 20 d. priesaiką priėmė naujas JAV prezidentas Būsh. Jis žada su sovietais būti atsargus.

Estijos parlamentas priėmė įstatymą, pagal kurį ne estų tautybės asmenys, gyvenantieji ir dirbantieji respublikoje, privalės išmokyti estų kalbą.

Gorbaciovas pareiškė kompartijos atstovams, kad jokia kita partija negalės užimti komunistų partijos vietos, nes ją yra pasirinkusi tarybinė liaudis. O tie, kurie siekia daugpartisumo, yra demagogai ir socializmo prieštai.

Didžiausias pasaulyje biudžeto deficitas yra Sovietų Sąjungoje. Jis siekia milžinišką 186,4 bilijono sumą.

Pietų Afrikos prezidentas Botha, 73 m. amžiaus, buvo paguldytas ligoninėje išsiliejęs kraujagyslėms smegenyse. Dabar jis sveiksta ir netrukus žada sugrįžti namo.

Ką tik Austrijos sostinėje Vienoje buvo pasirašyta sutartis, garantuojanti religijos mokymo, kelionių į užsienį bei susirinkimų ir demonstracijų laisvę. Sutartį pasirašė ir Varšuvos pakto kraštai, įskaitant Sovietų Sąjungą. Nepaisydama tik ką pasirašytos sutarties, čekoslovakų policija suėmė 400 asmenų, norėjusių padėti gėlių ant jaunuolio kapo, kuris prieš dvidešimt metų susidegino, protestuodamas prieš sovietų invaziją į Čekoslovakiją.

Lenkų valdžia galų gale žada legalizuoti laisvas darbininkų profsąjungas.

1988 m. sausio 28d., Lietuvos statutui sukako 400 m. Iš viso tų statutų buvo trys - pirmasis pasirodė 1529 metais, antrasis - 1566 metais ir trečiasis - 1588 metais. Pirmojo ir antrojo statutų autentiški tekstai neišliko. Trečiasis statusas, rašytas oficialia Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos - spąja baltarusių - kalba, 1614 metais buvo išverstas į lenkų kalbą.

Žurnalas „Literatūra ir Menas“ š.m. sausio 23 d. paskelbė istoriko Stasio Lazutkos straipsnį „Trečiam Lietuvos Statutui - 400“, kuriame jis tarp kitko sako:

Statutai yra taip pat unikalus baltarusių ir ukrainiečių tautų raštijos, kultūros, teisės ir visuomeninės minties paminklai. Būdami 311 metų Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos feodalinį įstatymų sąvadais, jie yra žymiai pranešesni už Europos panašaus pobūdžio feodalinį teisyne. Panašiai Lietuvos statusus vertino daugelis mokslininkų.

Trečiasis Statutas turėjo ypač didelę reikšmę įteisinant tolesnį Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos valstybinį savarankiškumą. Šis Statutas, skirtingai nuo Pirmojo ir Antrojo, kurie nebuvo išspausdinti, 1588 metais L. Sapiegos pagal jam suteiktą karaliaus privilegiją, buvo išspausdintas Vilniuje, brolių, Mamoničių spaustuveje ir tapo pagrindiniu Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos teisyne. Jos teritorijoje jis veikė net iki 1840 metų. Jame daug tiksliai išreikštos valstybinės, teisinės laikmečio idėjos, paremtos humanizmu bei racionalizmu. Šiuo atžvilgiu Trečiasis Lietuvos Statutas - humanizmo ir racionalizmo kūdikis. Dėl visų šių teigiamybių jis ne tik 250 metų išsilaikė Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos teritorijoje, bet ir turėjo didelį poveikį kaimyninių valstybių teisei. Kaip pagalbinis teisės šaltinis jis buvo naudojamas Lenkijos teismuose, iš jo daug ką pasiskolino rusų valstybės teisyne „Sobornoje Uloženije“ (1649 m.) kodifikatoriai.

Pirmajame statute buvo 13 skyrių, o Trečiajame Statute - 14 skyrių su 487 straipsniais. Kai kurie straipsniai smarkiai išplėsti, detalizuojami. Pavyzdžiui, pirmojo statuto straipsnyje, nustatantiame mirties bausmę už tėvo ar motinos nužudymą, yra vienas trumpas sakiny: „Taip pat nustatome, kad jeigu kas nužudytų savo tikrąjį tėvą ar motiną, tas savo gyvastį garbę praranda“. Tuo tarpu Trečiajame Statute atitinkantis jį straipsnis jau užima daugiau kaip pusę puslapio. Jame smulkiai aptariama pati mirties bausmės įvykdymo procedūra: „O baustas turi būti tokis gėdulinga mirtimi: vedžiojant po turgų, replėmis žinaibyti jo kūną, o paskui į odinį maišą įkišus ir dar šunį, gaidį, žaltį, katiną - visus juos kartu į maišą įkišus ir užsiuvus, kuo giliausiam vandeny nuskandinti“. Taip pat žymiai plačiau ir detaliau negu Pirmame ir Antrame, aptartos ir įteisintos valstybinės, karo, šeimos, globos ir daugelio kitų teisės sričių normos. Atsiranda net straipsniai, šnekant šiuolaikine kalba, nustatantys „eismo taisykles“. Pavyzdžiui, viename straipsnyje rašoma: „Nustatome, kad didieji keliai, vieškeliai turi būti pagal seną paprotį tiek platūs, net pusantrą vyties platumo. O vežimas nepakrautas turi užleisti kelią pakrautam, pėsčias - raiteliui, raitelis - vežimui“.

Jau 19-to amžiaus senoj Vilniaus Universiteto profesoriai Danilavičius, Lelevelis ir Jaruševičius pažymėjo, kad Lietuvos Statutas yra savo epochos veidrodys. Tai ypač pasakytina apie Trečiąjį. Jame atsispindi visuomeniniai, politiniai, ekonominiai, šeimos ir net kasdieniniai buitiniai santykiai bajorų ir valstiečių padėtis, lietuvių, baltarusių, ukrainiečių liaudies papročiai ir kultūra, jau nekalbant apie teisės normas.

Trečiojo Lietuvos Statuto priėmimas buvo didžiai pažangus reiškinys. Ir tauta, sukūrusi dar feodalizmo epochoje tokį ir kultūros paminklą, turi pagrindą juo didžiūti.

J.B.

TEVIŠKES AIDAI

18 Henry St., Kensington, Vic. 3031. Tel. 376 7355
LEIDŽIA AUSTRALIJOS LIETUVIŲ KATALIKŲ FEDERACIJA

Redaktorius Kazys Mieladažys. Korespondencijas, straipsnius, skelbimus, prenumeratas siųsti viršuje nurodytu adresu. Prenumeratos kaina metams \$25. Kituose kraštuose \$30. Atskiras numeris 50c. Skelbimai už skilties vieną cm - \$1.50. Nuolatiniams skelbėjams daroma nuolaida. Už skelbimų turinį neatsakoma. Redakcija straipsnius ir korespondencijas taisy savo nuožiūra.

Published by Dr Pranas Daukyns
18 Henry St. Kensington, 3031.
President of the Lithuanian
Catholic Federation

Ministrų tarybos nutarimu, leidžiančiu vyskupui Steponavičiui sugrįžti į savo pareigas Vilniuje, yra atitaisoma viena iš daugelio Lietuvos Bažnyčiai padarytų skaudžių skriaudų.

Pabaltijys ir Gorbačiovo ateitis

Stebint perestroikos eigą atrodo, kad Gorbačiovo ir jo reformų likimas bus išspręstas Pabaltijy.

Po ketverius metus vykusių kalbų apie reformą, konstitucijos ir įstatymų pakeitimą, nepaisant dažnų partijos viršūnių posėdžių, Sovietų Sąjungoj žmėnės ne tik nepajuto jokio ekonominio pagerėjimo, bet pamatė dar tuštesnes maisto ir kitų kasdieninių reikmenų parduotuves. Auga ne tik nusivylimas reformom, bet ir abejonė ar jų autorius Gorbačiovas galės ilgai išsilaikyti savo poste, nežiūrint to, kad jam pavyko pašalinti iš atsakingų vietų svarbiausius savo priešininkus. Kremliaus vadas turi skaitytis su masėmis, kurios netenka kantrybės, o taip pat su neramumais įvairiose imperijos vietose. Taip vado sostas tampa nesaugus.

Dar prieš metus Gorbačiovas buvo labai populiarus, ypač Pabaltijy. Šimtai tūkstančių žmonių rinkosi gatvėse pritardami jo politikai ir reikalaudami ekonominių ir politinių reformų. Lietuviai, latviai ir estai reformose matė ne vien gerbūvio pakėlimo galimybę, bet ir savo tautų išsilaisvinimo viltį. Nesunku tai buvo suprasti ir pačiam Gorbačiovui.

Pabaltijys — tai vienintelė imperijos dalis, kur reformos galėjo būti sėkmingai įgyvendintos. Rusijai tai būtų buvusi ekonominė parama ir gyvas pavyzdys kitoms respublikoms, kad reformos yra įmanomos ir naudingos. Tuo Gorbačiovas būtų laimėjęs keletą metų reformoms įvesti likusioj Sovietų Sąjungos dalyje, o maisto produkcijos padidėjimas Pabaltijy būtų sušvelninęs jo trūkumą kituose regionuose. Pabaltiečiai yra ne tik darbštesni, bet ir lengviau susivokia laisvos ekonomikos kūrimė. Skaitlinga ypač lietuvių išėivija irgi būtų padariusi nemažą įnašą, atvykdamai lankyti savo giminių ir draugų. Tikriausia išėivijos tarpe būtų atsiradę norinčių investuoti ir į naujai besikuriančias gamybos įmones.

Kaip jau žinoma, viskas sužlugdo arba atidėta tolimesniai ateičiai, nes Maskva nesutiko leisti pabaltiečiams savarankiškai persitvarkyti. O be reformų viskas eis sena vaga — ką Pabaltijys pagamins, tas bus išvežta į plačiąją tėvynę, sumokant beverčiais rubliais.

Iš vienos pusės Gorbačiovas skatina žmones pradėti reformų

įgyvendinimą, o iš antros neduoda minimalių sąlygų joms realizuoti. Taigi perestroikos malūnas dirba tuščiai, nes grūdų malimui nėra. Nežiūrint tokios apniukusios padėties, visgi Pabaltijy atsiranda penki valstiečiai iš šimto, kurie pageidauja nuomoti siūlomą žemę, kai tuo tarpu Rusijoj — tik vienas iš šimto.

Aiškėja, kad Maskvai rūpi ne ekonomiką pakelti, o išlaikyti imperiją ir valdančiąją nomenklatūros kastą. Tačiau nepakėlus ekonomikos, vargu ar pavyks išlaikyti imperiją. Tuo jie tik greitina jos irimą. Taigi Gorbačiovo karjeros galą gali nulemti jo paties neapdairumas. Pabaltiečiai norėjo jam padėti, bet jis atmetė jų geranorišką pasiūlymą.

Mūsų laisvės byla judės pirmyn nepriklausomai nuo to, ar perestroika bus vykdoma, ar ne. Ekonomiškai Lietuva dar nieko nelaimėjo, bet teroro sustabdymas kultūrinėj plotmėj turės ateičiai didžiulės reikšmės. Mūsų tauta atgauna sąmonę ir atsikrato baimės jausmo, taigi sugrįžta į normalias vėzes.

Dr. Jonas Kunca

Tautinių šokių šventė - Adelaidėje

Apšėikit mūsų šokius!

Jau penkioliktą sykį Australijos lietuviams teko džiaugtis bendra tautinių šokių švente, šį sykį įvykusią Adelaidės Apollo sporto stadijone, 1988m., gruodžio 30 dieną. Šokius išpildė vienuolika tautinių šokių grupių, suvažiavusių iš Sydnėjaus, Melbourno ir pačios Adelaidės. Žiūrovų buvo apie 2.000. Marytė Dumčiuvienė akordeonu grojo muziką daugumai šokių. Nors tik vienas akordeonas, bet per garsiakalbius gerai skambėjo. Kartais šokiams skambiai pritarė ir Adelaidės Moterų oktetas, vadovaujamas Genovaitės Vasiliauskienės. Kai kuriems šokiams buvo naudojama plokštelių muzika. Dvėjų dalių programoje buvo sušokta 21 šokis. Ši V. Venciaus koordinuota šventė praėjo labai pasisekusiai, ką patvirtino ne vienas iš Lietuvos atvykęs svečias. Šalia manęs sėdįs nepažįstamas kaunietis pareiškė: „Jaučiuosi, kaip Lietuvoj!“

Akordeonui grojant „Du broliukai kunigai“ ir žiūrovams pritariant energingu plojimu į taktą, šventė prasidėjo šokių grupių parada. Galvas iškėlė šokėjai linksmi įžygiavo į stadijoną, vedami savo vadovų. Eiseną vedė Canberos „Audėjėlė“ - jaunių ir senjorų grupės. Melburną atstovavo trys grupės - „Gintaras“, „Malūnėlis“ ir „Gintarėliai“. Iš Sydnėjaus buvo „Sūkurio“ jaunimas bei senjorai. O skaitlingas Adelaidės būrys susidėjo iš dviejų vaikų grupių ir „Žilvino“ jaunimo bei senjorų grupių. Šokėjams sustojus, šventės atidarymo žodžius kalbėjo viena iš pirmųjų Australijoje tautinių šokių mokytojų, p. Marija Baronaitė-Grėbliūnienė. Ji pasveikino šventės koordinatorių, V. Vencių ir visus dalyvius, ir pareiškė, kad tautinių šokių šventės, pradėtos Lietuvoje, tęsiamos kur tik gyvena lietuviai. Su žodžiais: „Mylėkit mūsų šokius!“ šventė buvo atidaryta.

Šokėjų tautinių rūbų įvairumas ir grožis, jų linksmi veidai, šokių gražus

išpildymas, sudarė įspūdingą reginį. Kartais šoko kelios grupės sutartinai, kartais atskiri miestai pasirodė, o „Kalvelj“ pašoko visi šokėjai kartu. Kai patys mažiausi šokėjai pasirodydavo, visų akys tik į juos žiūrėdavo. Jie sukėlė didžiausią juoką savo nekalta laikysena, „rimtu“ susikaupimu. Ir visdėlto jie gerai pašoko, išlaikydami tvarkingus ratelius. Jiems buvo labiausiai plojama.

Iš atskirų pasirodymų „Sūkurio“ mergaitės labai gražiai atliko įdomų šokį su rankšluosčiais, „Abrusėlj“. „Žilvino“ šokėjai puikiai atliko sudėtingą „Landytinį“. „Audėjėlės“ grupė pašoko įspūdingą šokį su žaliomis „jovaro“ šakelėmis, pavadinta „Jovaro tiltas“. Canberos gerai išsimiklinę jauniausi pasigėrėtinai atliko „Jaunystės“ šokį. „Sūkurio“ nuometuotosios moterys ir jų vyrai, vėliau prisijungiant ir jaunesniesiems, nepaprastai grakščiai atliko „Vakaruškų“ šokį. Publika užsikrėtusi jų sukelta smagia nuotaika, prisijungė ritmišku plojimu. Melburno „Gintaras“ su „Malūnėliu“ pasirodė labai įspūdingu „Dzūkišku kadriliumi“. Vietomis lėtas, iškilmingas, vietomis greitesnis, taj šokis kuris šiuo atveju ypatingai imponavo jaunų šokėjų skaitlingumu ir figūrų įvairumu. Gražų reginį sudarė ramunių žiedų skynimas ir jų metimas į publiką. Įdomus ir skirtingas atrodė „Žilvino“ grupės „Ketvirtainis“, kuriame vyrai nešiojo savo skrybėles. Tai smagus kaimiškas vaikščiujamo žingsnio šokis.

„Audėjėlė“, „Suktinis“, „Kepurinė“, „Malūnas“, „Subatėlė“ ir kiti gerai žinomi ir mylimi šokiai, vienas po kito vis iš naujo žavėjo. Šokiai su ypatingais judėsiiais ilgiausiai palieka atmintyje, kaip visų mergaičių atliktas „Linėlis“, su įvairiais žiurstų pakėlimais, ir „Kepurinė“, kuriame didelis skaičius šiaudinių skrybėlių vienu sykiu juda, siūbuoja, linguoja. Pirmą sykį teko matyti „Karklų“ šokį, kurį atliko

vyresnieji šokėjai, Adelaidės moterų oktetui pritariant daina. „Gyvataro“ bei „Blezdinčio jonkelio“ greitai, gyvi prisilenkimai ir porų pasiketimai sklandžiai išpildyti gerai atrodė. Paskutinis programos šokis - „Aštuonytis“ - vienas iš įspūdingiausių. Moterims dainuojant „Auski, auski plonas drobes...“ „Gintaro“, „Sūkurio“ ir „Žilvino“ grupės audė, šaudyklėles šovė. Mergaitės sukosi, kaip sukučiai. Publika, momento pagauta, nesusilaikė nedainavusi kartu. Tad pakilioje nuotaikoje užsibaigė šventė.

Visi šokėjai tada sustojo į eilę, kurios iš aukščiau matant sudarė raides X V A L D. Gražius padėkos ir uždarymo žodžius tarė Lietuvos dienų komiteto pirmininkė, p. J. Vabolienė. Norėtusi visus tautinių šokių grupių vadovus pagerbti už jų įnašą į šią sėkmingą šventę ir už jų didelį pasišventimą, juos išvardinant. Pagal atspausdintą šventės programą jie yra: Veteranų choreografė - B. Lapšienė, „Audėjėles jaunių vadovė - A. Stepanienė, senjorų - V. Howe, „Gintarėlių“ bei „Gintaro“ - D. Antanaitienė, „Malūnėlio“ - B. Karazijienė, „Sūkurio“ jaunimo - M. Coxaitė, senjorų - J. Biretas, Liet. Savaitgalio mokyklos vaikų - E. Page-Hanify, Šv. Kazimiero Savaitgalio mokyklos vaikų - A. Baltutytė, „Žilvino“ jaunimo - B. Sabeckis, senjorų - B. Lapšienė.

Jieva Ariėnė

Kardinolas Sladkevičius, paklaustas apie vyskupo treminio J. Steponavičiaus padėtį, atsakė, kad valdžia siūlo vyskupui Steponavičiui sugrįžti į Vilnių, bet neleidžia jam eiti teisėtą Vilniaus arkivyskupijos apaštalinio administratoriaus pareigų. Pranešdamas apie artimiausiu metu skelbiamas maldos dienas už Lietuvą ir lietuvių tautą, kardinolas Sladkevičius pažymėjo, kad ši maldos akcija bus pravedama visose Lietuvos parapijose ir kad maldos dienas užprašė Lietuvos Persitvarkymo sąjūdis.

RELIGINIAME GYVENIME

Taikos Karalienės bažnyčia Klaipėdoje yra atidaryta kultui. Prieš kelias savaites vyskupui Antanui Vaičiui bažnyčią iš naujo pašventinus, joje dabar jau reguliariai vyksta pamaldos. Užsienio spauda atkreipia dėmesį, kad Klaipėdos ir visos Lietuvos tikintieji drąsiai ir ryžtingai ilgą laiką kovojo, kad jiems būtų sugrąžinta valdžios neteisėtai konfiskuota Taikos Karalienės bažnyčia. Tuo reikalu buvo valdžiai siunčiami nesuskaitomi prašymai, kurių vieną pasirašė daugiau kaip 150 tūkstančių tikinčiųjų. Lietuvos tikintieji gali pagrįstai didžiuotis, kad jų pastangų dėka Klaipėdos bažnyčia buvo pagaliau sugrąžinta kultui.

Pagal gautas informacijas, valdžia davusi taip pat leidimą pastatyti naują bažnyčią viename Vilniaus mikrorajone.

Iš Lietuvos tik ką pasiekė žinia, kad Vilniaus arkivyskupijos apaštaliniam administratoriui vyskupui Julijonui Steponavičiui valdžia leido sugrįžti į savo pareigas ir apsigyventi senuose Vilniaus arkivyskupijos rūmuose. Apie tai šiandien, ketvirtadienį Lietuvos kardinolui Vincentui Sladkevičiui telefonu iš Vilniaus oficialiai pranešė Religijų reikalų tarybos įgaliotinis Petras Anilionis. Taip pat šiandieną Tarybos įgaliotinis telegrama turėjo painformuoti vyskupą Steponavičių, kad iš tremties jis gali sugrįžti į Vilnių ir vėl perimti Lietuvos sostinės arkivyskupijos apaštalinio administratoriaus pareigas. Turimomis žiniomis, Ministrų tarybos nutarimu, vyskupui Steponavičiui yra leidžiama sugrįžti į savo pareigas Vilniuje be jokių suvaržymų.

Vyskupui Steponavičiui, kaip žinoma, sovietinė valdžia beveik dvidešimt aštuonerius metus neleido eiti arkivyskupijos apaštalinio administratoriaus pareigų. Jis buvo prievarta iš Vilniaus išvežtas į Žagarę netoli nuo Latvijos sienos 1961 metais sausio 24 d. už atsisakymą paklusti valdžios reikalavimams, prieštaraujantiems jo vyskupiškai sąžinei, bažnytinės teisės kanonams ir arkivyskupijos Sinodo nutarimams. Savo bėkompromisine ištikimybe Dievui ir Bažnyčiai, taip pat nepalaužiama ištverme, vyskupas Julijonas Steponavičius buvo tapęs kenčiančios Lietuvos Bažnyčios gyvu simboliu, nepalaužiamo tvirtumo vėliava, kaip yra pažymėjęs popiežius Jonas Paulius II laišku, sveikindamas vyskupą jo kunigystės 50-mečio proga.

Pasibaigus ispanės sesers vienuolės Maria Rosa Molas y Vallve' kanonizacijos iškilmėms švento Petro bazilikoje, sekmadienio vidudienį popiežius Jonas Paulius II, kaip įprasta, iš savo darbo kambario lango pasveikino gausius tikinčiuosius, kurie buvo susirinkę švento Petro aikštėje „Viešpaties Angelas“ maldai. Šia proga pratęsdamas dvasinę kelionę po Marijos šventoves pasaulyje, Jonas Paulius II kalbėjo apie švenčiausios Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo amerikiečių tautinę šventovę JAV sostinėje Vašingtone. Priminę, kad per pirmąjį savo apaštalinį vizitą Jungtinėse Amerikos Valstijose 1979-aisiais metais, jis aplankė šią šventovę, kuri išsiskiria didingumu ir grožiu. Jonas Paulius II atkreipė dėmesį, kad jos centrinės navos šonuose yra įrengtos Amerikos katalikų bendruomenę sudarančių svarbesniųjų etninių grupių Dievo Motinai pašvęstos koplyčios. Tuo būdu, pažymėjo popiežius, ši didinga šventovė Vašingtone su joje įrengtomis tautinėmis koplyčiomis ryškiai simbolizuoja JAV katalikų Bažnyčios tikrovę, būtent, įvairumą vienybėje.

ZINIOS IŠ LITERATŪRINĖS PADANGĖS

Lietuvių Rašytojų draugija išėvijoje keičia valdybos sąstatą. Visi buvę valdybos nariai pasitrauks. D-jos nariai iki sausio 31-mos nubalsuos penkis naujus valdybos narius. Taip pat balsuojama už trijų naujų narių priėmimą į draugiją. LR d-jos nariams prisiūstoje veiklos apžvalgoje ryškiai atsiskleidžia jūdri išėvijos rašytojų veikla.

Vilniuje buvo išleista „Literatūros istorija“, kurioje nė vienu žodeliu nepažymėta išėvijos literatūra. Tas labai nustebino visus išėvijos literatus. Poetas Kazys Bradūnas su žymiuoju literatūralogu R. Šilbajoriu jau suredagavo koautorinę „Išėvijos literatūros istoriją, 1945-1988“. Tai bus tarsi trečiasis tomas Vilniuje išleistosios literatūros istorijos. Visi, kurie Australijoje stipriau ar siplniau reikišiasi mūsų raštijoje taip pat yra įjungti. Netenka nė abejoti, kad minėtas veikalas bus labai gerai paruoštas, nes 1971 metais poeto Kazio Bradūno suredaguota „Lietuvių poezija išėvijoje, 1945-1971“ yra labai reikišmingas veikalas, įsirikiuojas į vertingą įnašą mūsų tautos kultūriniam lobyne. „Lietuvių poezija išėvijoje, 1945-1971“ išleido Ateities Literatūros Fondo lėšomis. Netenka abejoti, kad „Išėvijos literatūros istoriją“ taip pat Ateities Literatūros Fondas išleis, kuris savo veiklą plečia spaudoje kviesdamas tautiečius tapti nariais ir tuo remti knygų leidimą. Išleistas knygas nariai gaus papiginta kaina.

Ateities Literatūros Fondas yra sudaręs sąrašą knygų, kurias ateityje išleis. Poetas Alfonsas Nyka-Niliūnas ir beletristas Antanas Vaičiulaitis suredaguos keturis tomus poeto Jono Aisčio raštų. Pirmasis tomas jau išleistas. Poetas Kazys Bradūnas prižiūri spaudos darbų.

Rašytojo Kazio Barėno stambios trilogijos trečioji dalis „Meškos maurojimo metal“ laukia išleidimo eilės. Trilogijos dvi dalys buvo išleistos anksčiau: „Tūboto gaidžio metal“ - 1969m. ir „Beragio ožio metal“ - 1982m.

Bus išleistos ir poezijos rinktinės mums gerai žinomų poetų: Danguolės Sadūnaitės, Henriko Nagio ir Vlodo Šlaito.

Vatikano radijo dienraštis šiandien praneša, kad pirmą kartą po Antrojo pasaulinio karo Lietuvoje Kalėdos bus nedarbo diena. Apie tai painformavo Lietuvos kardinolas Vincentas Sladkevičius telefoniniame pokalbyje su amerikiečių katalikų žinių agentūros „National Catholic News Service“ korespondentu. Nuo šių metų Kalėdos Lietuvoje bus visuotinai pripažinta šventė, pažymėjo kardinolas Sladkevičius, kad galbūt kalėdinės pamaldos šiais metais bus perduodamos per televiziją. Kardinolas Sladkevičius taip pat pažymėjo, kad jis pats yra paprašęs valdžios paskelbti Kalėdas nedarbo diena ir kad valdžia šį prašymą be jokių sunkumų patenkino. Kalėdinis mišių perdavimo per televiziją klausimas turėtų būti šiomis dienomis išspręstas, kardinolui pasitarus su kitais Lietuvos vyskupais. Iš valdžios pusės Mišių transliacijai nėra daroma jokių kliūčių. Vatikano radijo biuletenis atkreipia dėmesį, kad šiais metais per Lietuvos televiziją jau du kartus buvo transliuojamos pamaldos: spalio 23 d. ir lapkričio 1-ąją — Visų Šventųjų dieną, kuri taip pat pirmą kartą buvo paskelbta nedarbo diena.

Pernai „Ateities Literatūros Fondas“ suplanavo detektyvinių romanų seriją ir išleido rašytojo Kazio Almeno pirmuosius du detektyvinės trilogijos romanus: „Saujį skatikų“ ir „Palangoje dar lyja“. Trečiosios trilogijos dalies parašymui, rašytojas K. Almenas užpernai vasarą rinko medžiagą Kaune.

Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas kiekvienais metais išleidžia reikišmingas knygas. Pernai išleido poeto Henriko Nagio išverstą sakmę, sukurtą garsiojo vokiečių poeto Rainer Maria Rilke - „Sakmė apie korneto Kristupo Rilke's meilę ir mirtį“. Dailininko Telesforo Valiaus iliustruota knyga yra puošni, vertimas nepaprastai stilingas, puikus įnašas į mūsų grožinę literatūrą.

Šįmet fondas išleido Petro Klimo dienoraščius - „Dienoraštis, 1915-1919“. Tai yra neįkainojamos vertės veikalas, akivaizdžiai nušviečias mūsų tautos vyrus ir jų susirūpinimą Lietuvos ateitim. Iš šių dienoraščių išryškia, kad Antanas Smetona, prieš Lietuvai atgaunant nepriklausomybę, pasižymėjo kaip gabus ir įžvalgus diplomatas.

Žymioji mūsų beletristė Petronėlė Orintaitė šių metų vasario 18-tą atšvęs 84m. sukaktį. Ji yra daugelio veikalų autorė. Paskutiniai išleistieji yra šie: poezija „Legendų liepsnos“ ir knygelė vaikams „Domuko Jotynė“. P. Orintaitė po savo kūryba, skiriama vaikų skaitymams pasirašo Balė Vaivorytė. Šiuo metu ji turi paruošusi spaudai pora rankraščių. Ją, kaip ir visus kitus rašytojus kamuoja klausimas, kaip išleisti knygą, kai jos

išleidimas šiais laikais kainuoja didžiulę sumą pinigų.

Rašytojos Petronėlės Orintaitės raštai mus žavi savo nuostabia stilistika, išpušta retais, grynai lietuviškais žodžiais.

Rašytoja Alė Rūta paskutinių kelių metų laikotarpyje išleido kelis reikišmingus veikalus. Nors ir jokių žinių iš autorės negauta, bet peršasi mintis, kad ji rašo trečiąją trilogijos dalį. Pirmosios dvi dalys - „Pirmieji svetur“ ir „Daigynas“ kritikų ir recenzentų buvo teigiamai įvertintos. Jeigu kuris nors kritikas ir nekaip atsiliepė apie jos veikalus, tai jis išreiškė bendrą išėvijos kritikų nusiteikimą - stipriai „pakedenti“ ignoruojant gerąsias veiklo savybes.

Alė Rūta rankraštyje turi romaną, sujungtą atskiriomis novelėmis, pavadinimu - „Mėlyno karvelėlio šviesa“. Pagrindinė šio romano veikėja - solistė Vincė Jonuškaitė. Už šį romaną autorė laimėjo premiją Niujorko šaulių skelbtam romano konkurse. Romanas tebėra rankraštyje.

Įdomu tai, kad Vilniuje, 1987m. išleistoje Tarybų Lietuvos Enciklopedijoje, trečiam tome, Alė Rūta yra pažymėta, kaip daugelio veikalų autorė. Vytautas Kazakevičius ją apibūdina, kaip besireiškančią antitarybinėje veikloje, kad esą būdinga klerikarinės tendencijos rašytojams. Šis V. Kazakevičiaus išsireiškimas šiais laikais yra labai juokingas, nes Persitvarkymo Sąjūdis, apimęs visos tautos nusiteikimą, eina tuo pačiu keliu, kuriuo išėvija ėjo ištisus keturiasdešimt metų.

Agnė Lukšytė

Mirė imperatorius

Savo rūmuose Tokijo mieste mirė Japonijos imperatorius Hirohitas, pakirstas 111 dienų trukusios kovos su vidurių vėžiu. Nuo 1988 m. rugsėjo 19 d. jis buvo laikomas gyvas beveik kasdieninėmis kraujo transfuzijomis. Danguaus sūnumi laikomu imperatoriumi Hirohitas tapo 1926 m. Tai buvo simbolinis sostas, su kuriuo nesiskaitė generolai ir admiralai, Japoniją įstūmę į pragaištingą II d. karą, kurį užbaigti teko pačiam imperatoriui Hirohitui. Tai jis padarė 1945 m rugpjūčio 15 d., per radiją pranešdamas japonų tautai besąlyginę Japonijos kapituliaciją. Japonai tada pirmą kartą išgirdo imperatoriaus Hirohito balsą. Po trijų savaičių imperatorius Hirohitas buvo priverstas atvykti į JAV ambasadą

Petras Gražulis, sąžinės belaisvis jau yra sugrįžęs į Lietuvą, bet apie jį tuo tarpu neturime daugiau jokių informacijų. Gražulis, atsisakęs sąžinės sumetimais atlikti karinę prievolę, šių metų vasario mėnesį buvo nuteistas dešimčiai mėnesių laisvės atėmimo, kurį laiką buvo kalinamas Pravieniškių lageryje, o liepos mėnesį išvežtas į Mordoviją. Dėl nežmoniškų kalnimo sąlygų Pravieniškių lageryje, kur jį ypač terorizavo lagerio viršininkas pulkininkas Arlauskas, Gražulis buvo paskelbęs bado streiką. Gražuliui ginti Lietuvoje buvo įsisteigęs specialus komitetas, o dėl jo išlaisvinimo iš Vakarų buvo siunčiami laišškai į Maskvą. Gražulio reikalui į sovietinę valdžią pakartotinai kreipėsi ir amerikiečių kongresmenai. Kitas sąžinės kalnys — Boleslovas Lizūnas — turimomis informacijomis, dar neesą išlaisvintas. Gintaras Muzikevičius iš psichiatrinės ligoninės esąs pervežtas į lagerį. Jis apkaltintas tariamu tėvynės išdavimu.

pas kariniu gubernatoriumi paskirtą gen. D.MacArthurą. Buvo balsų, reikalaujančių imperatoriui Hirohitą įjungti į karo nusikaltėlių sąrašą su kitais Japonijos vadais, bet jį išgelbėjo gen. D.MacArthuras. 1946 m. sausio 1 d. Imperatorius Hirohitas viešai atsisakė jam priskiriamo dieviškumo ir tapo tikrai simboliu Japonijos vadu, susilaukusiu pažado, kad nebus teisiamas už karinius Japonijos nusikaltimus. Imperatorius Hirohitas sulaukė naujos Japonijos, įsirikavusios į pramonės galiūnų eiles.

Dr. A. Statkevičius - Hobarte

Antradienį, vasario mėn. 7 dieną į Hobartą atvyksta Dr. Algirdas Statkevičius.

Trečiadienį, vasario mėn. 8 dieną jis susitiks su Kalinių Bičiulių Draugijos nariais ir rėmėjais Hobarto universitete. Ši draugija pakvietė Dr. Statkevičių apsilankyti Hobarte ir apmoka jo kelionės išlaidas. Ponas ir ponija Taškunai globos Dr. Statkevičių jo Hobarte viešėjimo dienomis.

Ketvirtadienį, vasario mėn. 9 dieną, numatytas susitikimas su Hobarto apylinkės lietuviams. Moterų Komitetas paruoš užkandžius ir kavutę, kainuos \$5 asmeniui, gėrimus bus galima nusipirkti vietoje.

Visus Tasmanijos lietuvius prašome apsilankyti ir susitikti su Dr. Algirdo Statkevičium, kuris yra daug išskentėjęs kalėjimuose ir specialiose psichiatrinėse ligoninėse, a dabar yra Lietuvos Lygos narys ir tos lygos atstovas užsieny.

Hobarto Apylinkės Lietuvių Bendruomenės Valdyba

„SVAJONIŲ AIDAI“ COVENTRYJE

Didelė dalis į Didžiąją Britaniją po karo atvykusių lietuvių emigravo į kitas patrauklesnes šalis. Bet, gyvendami pasaulio kryžkelėje, galime pasidžiaugti, kad nesame užmiršti. Mūsų sesės ir broliai, gyvenantieji didesnę kolonijose, turėdami stipresnių meninių pajėgų kartis nuo karto mus aplanko. Paskutiniu metu šie vizitai padažnėjo ypač iš Amerikos žemyno.

Bet šį rudenį, lyg žaibas iš giedro dangaus staiga nušvietė mūsų padangę. Tai grupė Australijos jaunų lietuvių, keliaujančių per pasaulį, sinančių lietuvių vardą ir žaibą. Jų tautinį susipratimą. Tai „Svajonių Aidai“. Jų didžiausias tikslas budinti mūsų jau gerokai apsnūdusį jaunimą. Ne vien mūsų čia, Britanijoje. Tautine letargija serga visas tremties jaunimas. Bet kur jų daugiau, ten sunkiau pastebėti. Štai šie pasiryžėliai ir keliauja per pasaulio lietuvius jau nuo vasaros. Trys iš jų turėjo atsisakyti tarnybų, kad galėtų atlikti šį savo uždavinį. Bet tai jų pasišventimas, kuris net per tokį laiko tarpą neatvėso. Tai buvo galima matyti ir girdėti jų pirmajame Anglijoje koncerte, Coventryje.

Nors ir menka koncerto salė ir kitokios kliūtys koncerto metu, kaip prastai sutvarkyti ir gendą mikrofonai, mažytė scena, blogas apšvietimas, bet ir tai nesumažino jų jaunatviško ūpo ir koncertas buvo atliktas tikrai profesionaliai. Dainos buvo sugrupuotos į tris dalis, tai liaudies, etninės ir estradinės. Dainas daugumoje solo dainavo Virginija Bruožytė, baigusi muzikos mokslus Melburno universitete, bet dabar tai aukojo lietuvių jaunimo tautiniam budinimui. Jai pritarė jos brolis Arūnas Bruožys, taip pat aukodamas savo sugebėjimus lietuvių. Jiems į pagalbą, tik paskutiniu laikų, atėjo Tomas Zdanius, kuris grojo Melburno lietuvių jaunimo orkestre *Dabar*. Jų vadovė Zita Prašmutaitė ne tik rūpinosi jų kelionėmis ir koncertais, bet ir akomponavo ir dainavo. „Aiduose“. Sudainavo visą pynę dainų, iš kurių pirmosios žemaitiškos jau sujaudino klausytojus. Ypatingai įdomus buvo ciklas *Metų laikai*, o gale estradinės — net ir senesnes širdis jaudino, kurios nepaleido svečių, kol dar priedu nepadainavo porą dainų. Šios paskutinės dainos suartinio dainininkus su klausytojais ir baigiantis visi jautėsi kaip viena lietuviška šeima, smagiai praleidžianti šeimynišką vakarą.

Grupės paruoštus dainų įvadus ir jaunimui skirtus paskatinius dainų tarpuose skaitė R. Gasperaitė iš Nottinghamo.

Šis vakaras, praleistas „Svajonių Aidų“ menininkų tarpe, sušildė visų širdis ir tas momentas pasiliks su mumis ilgam laikui. Tiems pasiryžusiems jauniems žmonėms galime palinkėti sėkmės ateityje, nes jie, eidami lietuviškais vieškeliais palieka savo pėdsakus.

Šie koncertai mūsų saloje turėjo būti tvarkomi ir organizuojami mūsų DBLS Jaunimo Sąjungos, bet atrodo, kad daugumoje viskuo rūpinosi Coventrio DBLS skyrius ir DBLS CV valdyba. Bet gal daugiausiai visos naštos ant savo pečių nešė čia gyvenantis Australijos lietuvis Zigmąs Jokubaitis. Be jo pagalbos mūsų jaunimas būtų turėjęs įdėti daug daugiau pastangų, kad ką nors suorganizuotų. Nesmagu ką nors kritikuoti ir tegu tai lieka tik pamoka ateičiai, tačiau kritika yra reikalinga ir naudinga, jeigu yra teisinga.

Henrikas Gasperas

Nuo gruodžio 1-os dienos prie visų Sovietų Sąjungos universitetų budės uniformuoti milicininkai. Pasų neturintiems studentams iėjimas bus draudžiamas. Reuterio žinių agentūra atkreipia dėmesį, kad milicininkai ir iki šiol budėjo prie Maskvos universitetų, bet tariamai tik dėl to, kad būtų apsaugotos universitetų laboratorijos...

Dvidešimt pirmasis Australijos Krašto tarybos suvažiavimas

Atkelta iš 1 psl.

Antrasis pirmininkės punktas žodiniame pranešime buvo mūsų ateitis išveivijoje. Ji priklausysianti nuo to, kaip mes traktuosime naujai atvykusius tautiečius iš Lietuvos. Jų įtarinėjimas veikia mūsų pačių nenaudai Kalbėtojos nuomone, tai būtų mums geriausias šaltinis naujų redaktorių, radijo valandėlių vedėjų ir mokytojų mūsų mažėjančiai bendruomenei. Mes privalome jiems parodyti tikrą lietuvišką nuoširdumą ir kartu užtikrinti mūsų tautos vieningumą. Suvažiavimas pirmininkei nuoširdžiai pritarė. Tačiau kaip ir visuomet, gali atsirasti ir tam tikrų klausimų tarp jau žinomų „piktžolių“. Juk kartais gali būti išimčių. Nejaugi nusikaltėlių yra tik mūsų tarpe ir Krašto valdyba (per Baltų tarybą) pilnai pritarė patraukti juos atsakomybėn. Gal būtų netaktiška teirautis apie naujųjų ateivių pažūras ir praeitį...

Trečias pranešimo punktas — tai skubus reikalas rinkti mūsų istorines žinias apie lietuviškąją išveiviją Australijoje. Tą didelį darbą sutiko atlikti Viktoras Baltutis. Tai labai pagirtinas projektas ir padėka dviejų tomų Australijos Lietuvių metraščio redaktoriui. Palinkėdami geros sėkmės, Australijos lietuviai tikisi, kad visi prisidės prie šio projekto ir kad ne vien Adelaidės lietuvių gyvenimas bus užfiksuotas tame rinkinyje.

Tenka pasidžiaugti, kad suvažiavime išdalinti raštiški veiklos pranešimai KV pirmininkės nebuvo kartojami, nes apie tai esame skaitę spaudoje.

Narys politiniams reikalams Jurgis Rubas padarė pranešimą dėl karo nusikaltėlių įstatymo. Šis klausimas atėmė Krašto valdybai daug laiko ir pareikalavo nemažų pastangų. Buvo daug daroma, kad tas įstatymas būtų mažiau pavojingas ar žalingas mūsų bendruomenei, jei jis būtų priimtas. Tuo reikalu buvo parašyta apie 400 laiškų, turėta daug asmeniškų kontaktų su įtakingais valdžios ir opozicijos veikėjais. Šalia to, Valdyba visada stengėsi kelti Lietuvos nepriklausomybės klausimą australų politikų tarpe, dažniausiai drauge su latvių bei estų bendruomenėmis ir Australijos Baltų taryba.

Krašto Garbės teismo pranešimą, jos pirmininkui negalint dalyvauti, perskaitė Jurgis Rubas, kaip ir tikėtasi, jokių nelemų bylų Teismas neturėjo.

Krašto kontrolės komisijos pranešimą perskaitė Vincas Ališauskas. Kadangi nei išdininko, nei Komisijos raštiško pranešimo Tarybos nariai iš anksto nėra gavę ir su juo nesusipažinę, tai sunku buvo susigaudyti tų skaitlinių labirintuose. Taip Krašto valdyba galbūt laimingai išvengė bet kokių painių klausimų. Panašiai atsitiko ir su Australijos Lietuvių fondo pranešimu. Be raštiško pranešimo ne visi suspėjo pasižymėti sumas ar paruošti klausimus. Gal geriau laukti ALF metinio susirinkimo...

Iš Spaudos sąjungos paaiškėjo, kad „Mūsų pastogės“ tiražas yra mažokas (1130) ir kad laikraštis pajėgia išsilaikyti tik dėka papildomų pajamų, gaunamų iš aukų. Džiugu, kad Spaudos sąjunga turi tokią sumanią ir ištikimą valdybą ir, redaktoriaus V. Augustinavičiaus teigimu, „Mūsų pastogė“ yra geros

rankose. Jos ateitis užtikrinta.

Baltų tarybos pirmininkas L. Cox savo pranešime teigė, kad Tarybos politinė linija yra nustatoma Kraštų valdybų ir kad dažnai už tą liniją atsakomybė primetama Baltų tarybos atstovams. Tarybos nariai yra pašventę šimtus darbo valandų, vykdydami bendrus pabaltiečių siekius, būtent:

1. Pasiekta, kad Australijos valdžia pripažino Pabaltijo kraštų okupacijos neteisėtumą. Jei kas mano, kad šis reikalas jau užbaigtas, tai labai klusta. Tarptautinė situacija keičiasi dienomis ir reikia nuolat budėti.

2. Sekama kaip Australijos valdžia vykdo priimtą Baltų rezoliuciją Pabaltijo valstybių nepriklausomybės bei žmogaus teisių klausimais. Jei iškiltų aikštėn pažadų ir veiksmų nesutapimas, būtų ieškoma teisingo sprendimo remiantis valdžios duotais pažadais.

3. Dėl žmogaus teisių Pabaltijyje Australijos Ministras Pirmininkas kalbėjo su Sovietų Sąjungos vadais ir Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komisija.

4. Karo nusikaltimų įstatymo reikalu buvo analizuota procedūra bei rimtos klaidos, kurias padarė JAV išveivija ir teismai. Australijoje prarastas įstatymas yra gana patenkinamas, gal net geresnis, negu tikėtasi. Tačiau niekas neturi leisti būti išprovokuotam, kad vaikaičiams ar provaikaičiams nebūtų prisegtas antisemitų vardas.

Diskusijos dėl pranešimų buvo labai gyvos, atsirado daug norinčių pasisakyti. Buvo siūloma rezoliucija dėl karo nusikaltėlių įstatymo (J.Kedys), tačiau ji nebuvo diskutuota, nors ir turėjo antrininką. Bent du kalbėtojai perdavė savo bendruomenių pageidavimus sujungti abu savitraščius, tačiau prezidiumas neorganizavo tuo klausimu diskusijų, todėl ir jokio nutarimo nebuvo priimta. Pasibaigus diskusijoms dėl pranešimų, buvo pateikta balsavimui Krašto vykdomųjų organų veiklos ir apyskaitos tvirtinimas. Krašto valdybos finansinė apskaita raštiškai nebuvo pateikta Viešu balsavimu už veiklos tvirtinimą pasisakė 29 balsai iš 65. Tačiau prieš tvirtinant, viešai pasisakė tik trys, o susilaikė 10. nežinia kur dingo 23 balsai. Prezidiumas nepanoro jų ieškoti, kadangi niekas nereikalavo slapto balsavimo. Prezidiumui buvo padaryta pastaba dėl tvarkos, tačiau pirmininkaujantis atsakė, kad „yra įvairių pirmininkavimo būdų, aš juos šiek tiek pažįstu! Prezidiumas pasirinko savo metodą, o suvažiavimas, mus išrinkdamas, suteikė mums pasitikėjimą! Demokratiškas pavyzdys?“

Po tokio vykdomųjų organų veiklos patvirtinimo, dar ilgai tęsėsi diskusijos dėl veiklos. Dr. Paulius Kabaila tvirtino, kad dėl karo nusikaltimų įstatymo debatų tarp mūsų veiksmų nuomonių pagrindinio skirtumo nebuvo, gal tik reikėjo geriau susitarti. A. Kramilius nesutiko su D. Baltutienės teigimu, kad karo nusikaltimų reikalas iškilo Australijoje. Jis Australijai buvo primestas iš svetur. Dr. J. Kunca teigė, kad Krašto valdyba neatstovavo mūsų bendruomenės nusistatymo šiuo reikalu, ypač kai buvo pasirašytas su žydais

pritarimas, kad toks įstatymas Australijai yra reikalingas. Tas pritarimas buvo padarytas per Baltų tarybą ir keletą kartų patvirtintas susirašinėjimuose ir spaudoje. Dėl to Melbourne Apylinkės valdyba protestavo Krašto valdybai raštu, reikalaujama pritarimą atšaukti. Tačiau KV iki šiol neįstengė net atsakyti. J. Stačiūnas pareiškė, jog Krašto valdyba neturėtų aklinau laikytis vien tik savo nuomonės ir įsakymų. Atimti ar paneigti lietuviškai bendruomenei dalyvauti politiniame šitokio svarbumo debate yra nedemokratiškas elgesys. Tai prilygtų priverstiniam partijos linijos laikymuisi. Captive Nations Viktorijoje, NSW ir Pietų Australijoje kartu net su Darbo partija (SA) buvo pagrindiniai priešingi tam įstatymui, bet debatuose nebuvo jokio pykčio ar nesutarimų. Tad kodėl Krašto valdybos pirmininkė apkaltino Apylinkių valdybas, kad jos nepritarė KV veiklai ir veikė užkulisiuose. Adelaidės Apylinkės v-bai net buvo sulaukytos lėšos tam reikalui iš tolimesnių šaltinių. A. Vitkūnas papildė, jog tas klausimas Tarybos suvažiavime Melbourne Krašto v-bos buvo nuslopintas ir nediskutuotas, o vietoj to tris valandas bereikalingai diskutuota dėl inkorporavimo. Bendrai politinei linijai nustatyti

reikalinga praveisti diskusijas su Apylinkių valdybomis, kadangi tokių pasitarimų nebuvo, atsirado ir tarpusavio nesklaidumų. K. Lynikas užklauso, kodėl Krašto valdybos nariai dėjo pastangas, kad į TV debatus tuo klausimu nepatektų asmeniškai SBS pakviestas dr. Kunca ir kad jis būtų pakeistas ukrainiečiu dr. Lawriwsky. Tuo buvo pažeista ne tik dr. Kuncos, bet ir lietuvių reputacija. Atsakymo į šį klausimą nebuvo. J. Rubas atsakė, jog Krašto valdyba pilnai laikėsi Krašto tarybos nutarimų Sydnėjaus karo nusikaltimų įstatymo reikalu. Veikloje tik Melbourne Apylinkės v-ba savo susirašinėjimo nuorašų neprisiuntė Krašto valdybos informacijai. Karo nusikaltimų įstatymas esąs tiek pakeistas, kad dabar jis nesudaro didelio pavojaus mūsų bendruomenės nariams būti nekaltai nubaustiems. Dr. Kunca atsakė, jog dėl tariamo sušvelninimo tame įstatyme didžiausią įtaką padarė ne Baltų taryba ar Krašto valdyba, bet Melbourne, Adelaidės ir Sydnėjaus Apylinkių valdybos apmokamais viešais skelbimais australų spaudoje, esant vienam mėnesiui prieš parlamento debatus, kuriuos valdžia paskubino, matydama augantį pasipriešinimą iš teisininkų ir atsargos karių pusės, netgi iš tokių asmenų, kaip anglikonų bažnyčios arkivyskupas. Bet tai nebuvo Krašto valdybos nuopelnas.

Po debatų vyko PLB pirmininko dr. Vytauto Bieliausko pranešimas.

Prienų „Žiburio“ gimnazijai 70 metų

Prieš 70 metų, 1918 metų pavasarį, Prienuose ant Nemuno kranto įsiziebė mažas žiburėlis. Tai katalikiškos „Žiburio“ draugijos įkurta progimnazija, kuri sparčiai plėtėsi ir skleidė mokslo šviesą kaip Prienų miestelyje, taip ir po plačią jo apylinkę. „Žiburio“ gimnazijos šviesa įžiebė daug naujų žiburėlių, kurie neužgeso net tautos sutemų dienomis. Apie tai liudija šių metų rugpjūčio mėnesį Prienuose įvykęs „Žiburio“ gimnazijos 70-metis. Šiame minėjime dalyvavo šimtai pro šį švietimo židinį praėjusių mokinių ir mokytojų, gausus visuomenės būrys. Tos mokyklos pastato jau seniai nebėra. Minėjimo dalyviai praėjo po ažuolo lapų vainikais iškaišytus vartus ir susirinko gražiai sutvarkytame mokyklos kalnelyje. Tautiniais drabužiais pasipuošę jaunuoliai laikė aukštai iškeltas trispalves, džiuginusias susirinkusiųjų širdis.

Minėjimas prasidėjo Prienų parapijos bažnyčioje pamaldomis už gimnazijos įkūrėją bei ilgametį direktorių, didįjį tautos švietėją, blaivintoją ir auklėtoją kanauninką Feliksą Martišių. Bažnyčia buvo pilna žmonių, kaip per didžiuosius atlaidus. Daugelis netilpusių būriavosi ant gimnazijos kalnelio ir aplinkinėse gatvėse. Po pamaldų ant žalios vejų tūkstantinę minia pasveikino ir įžanginį žodį tarė buvęs lietuvių kalbos mokytojas, o vėliau direktorius, lietuvių kalbos žodžių autorius Antanas Lyberis. Kalbėjo buvęs „Žiburio“ gimnazijos mokiniai: poetas Justinas Marcinkevičius, rašytojai Vytautas Bubnys, Antanas Bieliauskas, Prienų parapijos klebonas kun. Juozas Užupis ir daugelis kitų.

„Žiburio“ gimnazija yra mums antroji tėviškė — pasakė Justinas Marcinkevičius. — Čia mokėmės žiūrėti į šviesą, mokėmės doros, gerio, viso to, be ko žmogus šiame pasaulyje yra nepilnavertis. Poetas J. Marcinkevičius su dideliu dėkingumu prisiminė gimnazijos įkūrėją ir ilgametį jos direktorių kunigą Martišių.

— Jau ne pirmą kartą mes rengiamės paminėti mokyklos jubiliejų — sakė kalbėtojas. — Prieš dvidešimt metų, kai „Žiburio“ gimnazijai sukako penkiasdešimtmetis, taipogi buvo imtasi žygių, kreiptasi į aukštąsias ir ne taip aukštąsias instancijas, tačiau tada buvo pasakyta: ką gi, „Žiburio“ gimnazija — klerikalų kalvė, privataus kunigo įkurta, koks čia gali būti jubiliejus...

Direktorių kun. Martišių savo kalboje prisiminė ir kitas buvus Prienų „Žiburio“ gimnazijos mokinys rašytojas Vytautas Bubnys: — Tai šviesus, taurus žmogus, kuris anais labai sudėtingais 1918 metais matė ateitį šviesią ir gražią, kuris savo darbu prisidėjo prie to, kad tikrai šis Prienų gimnazijos žiburys sužibėtų. Jam rūpėjo šviesa, gėris, grožis. Kiek davė ši gimnazija, mes to užmiršti jokiū būdu negalime... Ačiū Tau, Visagali...

Prienų parapijos klebonas kun. Juozas Užupis, kreipdamasis į minėjimo dalyvių tūkstantinę minią, tarp kita ko kalbėjo: „Prieš 600 metų, priėmus krikštą, Lietuvoje pradėta steigti parapijinės mokyklos. Džiaugėmės lietuviška knyga, lietuvišku universitetu, minėjome Bažnyčios įnašą į tautos kultūrinį gyvenimą. Šiandieną džiaugiamės Prienuose uždegto žibinto jubiliejumi. Prieš devynerius metus Prienų bažnyčioje minėjome kanauninko Felikso Martišiaus šimtąjį gimtadienį. tada minėjimas buvo labai tylus ir kuklus, kaip ir pats gimnazijos įkūrėjas. Šiandieną jį prisimename iškilmingai, galėdami jam išreikšti savo pagarbą ir dėkingumą...“

Minėjimas buvo pratęstas abejose Prienų kapinėse prie direktoriaus kun. F. Martišiaus ir kitų mokytojų kapų. Čia kalbėjo buvus Prienų „Žiburio“ gimnazijos mokinys Garliavos klebonas mons. A. Gustaitis. Jis priminė gimnazijos įkūrėjo taurumą, kuklumą, gilų išsimokslinimą, tvirtą tikėjimą... Žiburietis Stanevičius paskaitė kun. Martišiaus garbei sukurtą eilėrašį. Suskamba „Requiem“, kapas skęsta gėlėse

Liūdna žinia sužadino melbourniškius, kuomet sužinojame, kad jau nebėra gyvųjų tarpe Lionės. Sausio mėn. 1d. sveika sugrįžo iš Lietuvos dienų Adelaidėj, kur ji dainavo Dainų Šventėje ir dalyvavo visuose kituose parengimuose. Po poros dienų, netekus sąmonės, buvo paguldyta į ligoninę kurioje mirė sausio mėn. 8d. naktį, sulaukus 78 metų amžiaus, palikdama vyrą Juozą ir sesutę Vidą Lietuvoje. Eleonora, vyriausia iš 4 vaikų, užaugo Aukštaitijoje. Į Australiją atvažiavo 1948m. apsigyvendama Melbourne. Kadangi jau nuo jaunystės dienų mėgo dainuoti ir turėdama stiprų soprano balsą, tai jau Lietuvoje dainavo ir giedojo. Tik nepalankios gyvenimo sąlygos neleido jai pasiekti ko ji troško. Tad greit ir Melbourne įsijungė į dainorių eiles ir be pertraukos išdainavo Melbourne Dainos Sambury 39 metus. Daina jai buvo viskas. Pati dažnai sakydavo, kad tik daina palaiko jai sveikatą, jaunatviška išvaižda, tvirtą ir linksmą būdą. Taip pat ilgus metus giedojo Melbourne Parapijos chore. Jai prie širdies buvo ir rūpėjo lietuviško bendruomeninio gyvenimo reikalai ir kiek suspėjo visur padėti ruošiant įvairius minėjimus, bei kitus parengimus ne tik su daina, bet ir darbu. Tėvynės meilė žėrėjo jos širdyje ir darbuose. Pasitraukdama iš Lietuvos, negalėdama toliau panešti, nenumetė tik gabalelį Baltijos gintaro ir tautinius rūbus su kuriais ją ir palaidojo. Pradėjus kurti Melbourne Lietuvos Klubą namus ji viena iš pirmųjų stengėsi visais būdais padėti, ne tik dirbdama Valdybose, bet rinko aukas, ruošė talkininkams pietus ir dirbdama pati...Klūbo Taryba, įvertindama jos

A.A. Eleonora Balčiūnienė

darbą suteikė Garbės narės vardą! Nemėgo tų, kurie naudojami arba lankosi klubo namuose, bet nesistengia tapti nariais. Taip pat buvo nepailstama, ilgametė Melbourne Soc. Globos Moterų D-jos narė. Jai niekad ir niekas nebuvo per sunku. Kuomet jaunesnės narės jau „pavargdavo“, Lionė stodavo vietoj jų ir visi sunkumai būdavo lengvai nugalėti. Labai užjausdavo sergančius, bet nemėgo nuolatos dejuojančių. Trūksta žodžių apsaityti jos dalyvavimą draugų, kurių ji turėjo visame Pasaulyje, subuvimuose. Ją visi mylėjo ir mėgo, nes be Lionės pradėjimo nebuvo dainos, skanus juoko ir niekam neleisdavo nuobodžiauti.

Trečiadienio vakare, Rožinyje, kurį pravedė kun. J. Petrauskas buvo perpildyta kopyčia. Dainos Sambūrio nariai apsupę karstą atsisveikino su mylima Lione.

Melbourn B-nės Valdybos vardu atsisveikino pirm. K. Lynikas, Dainos Sambūrio pirm. B. Staugaitienė, Soc. Globos Moterų D-jos pirm. E. Seikienė, Parapijos choro pirm. K. Mieldažys, Melb. Liet. Klubu vardu G. Statkus ir draugų vardu L. Baltrūnas.

Ketvirtadienį Šv. Jono bažnyčia buvo pilna žmonių. Mišias atnašavo kun. J. Petrauskas. Sambūrio nariai prie karsto nešė garbės sargybą, atliko skaitinius ir atnešė aukas. Skambėjo Dainos Sambūrio ir Parapijos choro giesmės, bet jau be Eleonoros. Po pamaldų ilga mašinų vilkstinė palydėjo į Springvale kapus. Su velione atsisveikinom sugiedodami „Marija-Marija“. Nuliūdęs vyras Juozas užberdamas ant velionės karsto saujelę žemės tarė: „Čia Lietuvos žemelė, kurią Tu taip labai mylėjai“.

Ilsėkis ramybėje!

V. Ališauskas

A.A. Edvardas Olubas

1989 m. sausio 1 d. mirties angelas apsilankė Hobarto lietuvių kolonijoje ir pašaukė Edvardą Olubą pas Sutverėją.

O Viešpatie! Jau laikas...

O vasara buvo tokia graži...

Sausio mėn. 4 d. pripildytoje Kingstono St. Aloysius bažnytelėje keletas šios apylinkės lietuvių ir daugelis australų išlausė A. Kantvilo jausmingą atsisveikinimo žodžių lietuviškai ir angliškai. Atsisveikinimo kalbą pasakė ir Kingstono High School direktorius. Vėliau prie Hobarto krematoriumo susitikome Hobarto apylinkės lietuvius ir po trumpų apeigų, kurias atliko parapijos kunigas Tony Flecher, pasakėme Edvardui paskutinį sudie.

Edvardas gimė Vievio miestelyje 1925 m. spalio mėn. 25 d. Ten pradėjo lankyti pradžios mokyklą. Tėvas (gelžkelietis) buvo perkeltas į Kybartus, kur jaunas Edvardas baigė pradžios mokyklą ir įstojo į gimnaziją. Ją baigė 1940 m.

Antrą kartą rusams artėjant prie Kybartų, pasitraukė į Vokietiją, o tėvai pasiliko Lietuvoje. Tėvas vėliau mirė Lietuvoje, o motiną Edvardas išsikvietė į Australiją, kur po kelių metų ir ji mirė. Po karo Edvardas studijavo Heidelbergo universitete. Į Australiją atvyko 1948 m., darbo prievole pradėjo Viktorijoj, o užbaigė Tasmanijoj. Čia susitiko jauną mokytoją Gloriją ir ją vedė. Persikėlė į Hobartą, Glorija mokytojavo Huon pradžios mokykloje, o Edvardas įstojo į Hobarto universitetą. Buvo vienas iš dviejų pirmųjų dievo paukštelių, pradėjusių studijas šiame universitete, ir pirmas lietuvis. Studijavo matematiką. Baigęs studijas, gavo darbą Newtown High School kaip matematikos dėstytojas. Vėliau Edvardas dėstė matematiką Hobart Technical College, Teachers College, Tarona High School ir Kingston High School. Buvo aukštai vertinamas mokytojas, tačiau dėl sveikatos stovio prieš ketverius metus buvo priverstas palikti darbą ir išeiti į pensiją. Paskutinius metus praleido draugų tarpe, kurių turėjo aibes ir dvasios poreikis tenkino literatūros lobiais. Ypač mylėjo poeziją, gal net labiau kaip matematiką. Jo knygų lentynos buvo pripildytos įžymiausių rašytojų kūrinių, laisvai mokėjo keturias kalbas.

Porą savaitių prieš Kalėdas sušlubavo širdis ir keletą dienų teko praleisti ligoninėje, tačiau prieš Kalėdas sugrįžo namo. Naujųjų metų rytą pasikartojė širdies priepuolis ir šį kartą nei modernioji medicina nesugebėjo jam pagelbėti. Mirė savo namuose, palikęs tris dukras, sūnų ir žmoną Ireną. Iškeliavo pas Tą, kuris jį šaukė ir pas Gloriją, besiilsinčią po sidabrine egle, kurią jis pasodino ant jos kapo prieš keliolika metų.

Ilsėkis ramybėje!

S. Augustavičius

Lemonte, netoli Čikagos, Jungtinėse Amerikos Valstijose yra įkurtas Misijų centras. Jis įsikūrė Lemonto seminarijos rūmuose, kuriuos vietos lietuviai įsigijo už vieną milijoną dolerių. Naujame lietuvių Misijų centre kiekvieną sekmadienį yra aukojamos šv. Mišios lietuviškai, jau veikia „Žiburėlio“ Montessori lietuvių mokykla, Maironio lituanistinė mokykla, centro didžiojoje salėje yra organizuojami įvairūs renginiai, jaunimas renkasi tautinių šokių repetitijoms, sporto žaidynėms. Naujojo centro patalpose yra įsikūrusi Pasaulio lietuvių bendruomenės žurnalo „Pasaulio lietuvis“ redakcija. (Dr)

A.A. Dr. Stasys Kudokas

A.A. Dr. Stasys Kudokas, dailininkas ir architektas, mirė spalio 6 d. Kalifornijos Santa Monikoje. Velionis, gimęs 1898 m. rugsėjo 29 d. prie Panevėžio, Petrapilyje studijavo kelių inžineriją. Grįžęs Lietuvon, gavo stipendiją ir buvo išsiųstas Romon. Ten baigė Romos dailės mokyklą ir aukštąją architektūros mokyklą daktaro laipsniu. Lietuvoje dirbo Kauno miesto architektu, vadovaudamas Vytauto Didžiojo universiteto architektūros katedrai, dėstydamas architektūros kompoziciją ne tik universitete, bet ir Aukštesniojoje technikos mokykloje. Kaunui suprojektavo keletą modernių pastatų. Atvykęs į JAV, velionis dirbo statybos bendrovėse. Yra suprojektavęs ir lietuviams skirtų pastatų. Iš jų bene didžiausio dėmesio susilaukė dvi bažnyčios - Visų šventųjų Čikagoje, Nuolatinės Pagalbos Marijos Klivlande. Kanadoje velionis įsiamžino Priskėlimo parapijos pastatais Toronte. Būdamas pensininku, vėl grįžo dailėn, nutapydamas daug Lietuvos gamtovaizdžių. Palaidotas spalio 10 d. iš Šv. Monikos bažnyčios Šv. Kryžiaus kapinėse Culver City. Apeigas atliko prel. Jonas Kučingis. Liko liūdinti našlė Sofija Veselauskaitė-Kudokienė. Vienintelis sūnus Jurgis prieš keliolika metų žuvo automobilio nelaimėje.

Nepriklausomaj Lietuvoj pagal dr. St. Kudoko projektus buvo pastatyta apie 140 pastatų. Čia bus išvardinti tik jo žymesnieji darbai: pradžios mokyklų rūmai Kauno Jonavos g-vėj, Ugniagesių g-vėj, Aleksote, Viliampolėje, Aukšt. Panemunėj ir kt.;

Kauno VI-sios gimnazijos rūmai, pastatyti ant kalno, savo lakiom linijom švietė ne tik Šančiam, bet ir Kaunui, bet to, jau minėta Aukštesnioji technikos mokykla, Trys milžinai - Lietuvos karininkų Ramovė, keletas privačių klinikų, Paežerių ir Pilviškių bažnyčios, eilė privačių namų Kaune ir kituose Lietuvos miestuose. Baigti, bet okupacijų sutrukdyti planai - Radviliškio bažnyčia, Marijonų bažnyčia Kaune, jų vienuolyno rūmai Panevėžyje. Dr. St.

Kudokas Lietuvoje dirbo tik 1930-1944 m. laikotarpyje, o kiek jo sukurta, kiek padaryta! Neabejoju, jog visa tik bus minima, kaip itin reikšmingas St. Kudoko įnašas į lietuvių architektūros istoriją.

Mum, lietuviams, nederėtų štai ko pamiršti: dr. St. Kudokas laimėjo konkursą, Clevelande p a s t a t y d i n o N e p a l i a u j a m o s Pagalbos Dievo Motinos bažnyčią, kleboniją, mokyklą, vienuolyną, sporto ir visuomenės sales. Galima sakyti, visa tai yra po vienu stogu, sudaro gulsčios „E“ raidės vaizdą. Nors š i a m e architektūriname vienete dominuoja rausva plyta, o ne

prabangios medžiagos, jo architektūra žmogaus dvasią lėkdina į aukštį, anaipol jos neslopina.

Dievo Motinos parapija, dabar vadovaujama klebono kun. Gedimino Kijausko SJ, ir nūdien yra viena gyvybingiausių ir reikšmingiausių liet. katalikiškų parapijų JAV-bėse.

Be to, dr. St. Kudokas Tėvam pranciškonam, įsikūrusiem Toronte, Kanadoje, sukūrė bažnyčios, salės ir vienuolyno planus, kurių dalis pastatyta 1955 m. Tie pastatai mūsų žmonėm tarnauja iki šių dienų. Tėviškės Žiburiai No.45, Dirva No 43.

IS MUSU PARAPIJU

Melbournas

Rekolekcijos

Gavėnios rekolekcijas šv. Jono bažnyčioje veda šiuosmet sąžinės kalnys kun. Alfonsas Svarinskas. Šv. Mišios, pamokslas ir bendra šv. Komunija vasario 17-tą (penktadienį) ir vasario 18-tą (šeštadienį) vakarais 8 val. Prieš Mišias bei jų metu bus klausoma išpažinčių. Sekmadienį, vasario 18d. išpažintys nuo 11 val., 12 val. šv. Mišios pamokslas ir rekolekcijų užbaigimas. Pasistenkime kuo gausiau dalyvauti, nes pas mus tai bus pirmos tokios rekolekcijos, kurių vadovas už Dievo teises ir Lietuvos laisvę 22 metus nešė vergijos pančius sovietų kalėjimuose ir lageriuose.

Svečio sutikimas

Kun. Alfonsas Svarinskas iš Frankfurto (Vokietija) atskrenda Qantas lėktuvu, skrydis 6. Tullamarine aerodrome bus vasario 10d., penktadienį 10.20 val. ryto. Kas tik gali, atvykime sutikti svečią.

Pietūs svečiui pagerbti

Kunigo Alfonso Svarinsko priėmimo pietūs vasario 12d. Lietuvių namų Jubiliejiniame salėje. Po koncelebracinių šv. Mišių vyksime į Lietuvų namus. Pietus ruošia Socialinės globos moterų draugija, vadovaujama p. Emilijos Šeikienės. Norintieji dalyvauti šlame svečio pagerbime prašomi iš anksto pranešti pavardę ir asmenų skaičių. Tuo tikslu skambinti į Parapijos namus tel. 376 7355 arba p. E. Šeiklenei tel. 807 1478 iki vasario 5d. Pietų kaina kaip ir kiekvieną sekmadienį. Užsiskiusieji prie įėjimo į salę apsimokės ir gaus bilietėlį. Tuo pagrindu bus aptarnaujami. Organizacijų atstovai, kurie norėtų pietų metu mūsų svečiui tarti sveikinimo žodį, prašomi užsirašyti pas kun. Pr. Dauknį.

Susitikimas su jaunimu

Australijos Lietuvių jaunimo sąjungos pirmininkas Petras Kružas kviečia jaunimą susitikti su sąžinės kaliniu kun. Alfonsu Svarinsku Parapijos namuose Kensingtone vasario 13d., pirmadienį 7 val. vakaro maloniam pokalbiui prie kavutės.

Rekolekcijos Geelonge

Svečias kun. Alfonsas Svarinskas rekolekcijas praveda brangią mums dieną - Vasario 16-tą (ketvirtadienį) šv. Jono bažnyčioje, North Geelong. Pradžią 6 val. Bus klausoma išpažinčių, po to seks šv. Mišios, pamokslas, bendra šv. Komunija ir vaisės su svečiu Lietuvių Bendruomenės namuose. Visi, kas tik gyvas, dalyvaukime!

Federacijos įgaliotinis Vladas Stuikevičius

A.A. Juliją Ivinskienę šv. Mišių auka prisiminė Antanas Raudys.

Parapijai aukojo: \$120 M. Prašmutienė, \$120 J. Sarapinas, po \$75 Vyt. Miliuskas, R. Savickas; po \$70 Pr. Augustinavičienė, E.B. Pankevičiai; po \$60 S. Tamašauskas, \$55 J. Dagys, po \$50 P. B. Česoniai, A. Grikelienė, P. Jakus, R.K. Rakūnai, K. Rasinskas, J.A. Stankevičiai, A. Stasytis, M.

Varanius; po \$40 V. Danius, G.B. Kymantai, D. Levickis, Irena O'Dwyer, O. Skirka, P. Švambarys; po \$30 V. Baltaduonis, A. Kalvaitienė, P. Lazutka, A. Petrauskas, A. Saitis; po \$25 R. Dranginis, J. Meiliūnas, V. Valuckis; po \$20 V. Sabaliauskas, R. Šmitas, J. Urbonavičius; \$15 V. Stasiūnas. Visiems aukojusiems nuoširdžiai dėkoja kun. Pr. Dauknys.

Viktoras Daugvila, 79 m. amžiaus, mirė sausio 20 d. Laidotuvių šv. Mišios sausio 24 d. šv. Jono bažnyčioje ir po jų palydėtas į Springvale kapines. Už jo vėlę šv. Mišias užprašė: Alešiūnienė, Arai, Balbata, Bakaičiai, Birietienė, P. Butkus, Čiurinskas, Duobai, Markonienė, Mažylis, Miliuskai, Kaunienė, Padgurskis, Pankevičiai, Petraičiai, Rakūnienė, Raudys, Stankūnavičius, Sikorskis, Simutienė, Seliokai, Tamošiūnai, Vaitiekūnienė, Zemkalniai, Zitkevičiai.

Vasario mėn. 26 d. 2 val. p.p. Moterų Seklyčioje įvyks metinis Melbourno Lietuvių Katalikių Moterų Draugijos susirinkimas. Visos narės kviečiamos kuo skaitlingiausiai dalyvauti.

M.L.K.M. Draugijos Valdyba.

A.A. Vinco Žemaičio prisiminimui aukos „Tėviškės aidams“: \$100 Žemaičių šeima, \$25 A. Volkienė, po \$20 J.M. Antanaičiai, O.P. Binkai, E.V. Čižauskai, J. Keblys, A. Laukaitis, E. Mackevičienė, B. Prašmutaitė, V. Samulis, E.V. Stagiai, H. Statkuvienė, S. Šiuškus, M.V. Žiogai; po \$10 J. Balbata, A.V. Balnioniai, A. Baltutis, G. Baltutyte, J.O. Bratiškai, V. Jablonskienė, I. Jokūbauskienė, Z.G. Jokūbaičiai, D.K. Lynikai, S.A. Mucenieikai, J. Pranckūnai, A. Stankevičiai, E.R. Šemetai, A. Tamašauskas, B.J. Tamošiūnai, V. Vaitiekūnienė, J.M. Vaitkus, Alg. Žilinskas; po \$5 J. Braniška, E. Margan-Marganavičius, J.M. Venckai; \$2 Visgirda.

Pažymėtina, kad Nekalto Prasidėjimo amerikiečių tautinėje šventovėje Vašingtone yra ir lietuvių koplyčia, pašventinta 1966 metais rugsėjo mėnesį ir dedikuota Šiluvos Švenčiausiajai Mergelei Marijai. Ji buvo pastatyta viso pasaulio lietuvių aukomis Dievo Motinos apsišaukimui Šiluvoje paminėti. Virš pagrindinio altoriaus yra dailininko Vytauto Kašubos sukurta Marijos statula Lietuvos moters rūbuose, vaizduojanti Dievo Motinos apsišaukimą Šiluvoje 1608 metais. Altoriaus nišoje auksinėmis raidėmis įrašyti Sibiro lietuvių maldos žodžiai: Marija, paguosk kraują ir ašaromis išpuoštos žemės vaikus. Koplyčios sienos išpuoštos mozaikomis, vaizduojančiomis lietuvių tautos kovą už tikėjimą, laisvę ir kultūrą. Čia matome karaliaus Mindaugo krikštą, lietuvius tremtinius Vorkutos vergų stovyklose Sibire, lietuvių motiną verpėją, simbolizuojančią lietuviškos šeimos pastangas įkvėpti savo vaikams lietuviybės ir religingumo dvasią persekiojimų laikais, šventą Kazimierą. Lubose yra stebuklingi Marijos paveikslai iš keturių žymiausių Marijos šventovių Lietuvoje: Trakų, Aušros Vartų, Pažaislio ir Žemaičių Kalvarijos.

A.A. Vincui Žemaičiui

po sunkios ligos iškeliavus amžių keliais, reiškiamo nuoširdžią užuojautą žmonai Antaninai, dukroms Gailėi ir Vidai, žentui ir visiems giminėms.

Z.E. Mackevičiai

Tautinė Stovykla Adelaidėje

Rašo Alb. Pocius

1918 m. lapkričio 1 d. Vilniuje įsisteigė pirmoji lietuvių skautų draugovė, todėl ši diena skaitoma Lietuvos skautų įsikūrimo diena. Jai tinkamai atžymėti kas 10 metų yra rengiamos Tautinės stovyklos. 1988 m. Tautinė stovykla buvo Amerikoje. Australijos skautams dėl didelių atstumų negalint ten visiems dalyvauti, buvo leista surengti savo Tautinę stovyklą po Adelaidės Lietuvių Dienų.

Siais metais sausio 2-10 d.d. prie Adelaidės, Mylor vietovėje įvyko 7-tosios Tautinės stovyklos tąsa Australijoje. Dalyvavo 82 skautai ir skautės iš Adelaidės, Canberros, Melbourne, Sydney ir Tasmanijos. Stovykloje visą laiką buvo Rajono vadas fil.v.s. Vyt. Vaitkus ir keletas skautininkų. Stovyklai sumaniai vadovavo Vasario 16 d. gimnazijos auklėtinė, Vilniaus tunto vadovė Dana Baltutyte padedant sesutei Anitai.

Jaunieji skautai gyveno barakeliuose, o vyčiai pasistatė palapines. Stovyklavietė buvo labai patogiai įrengta ir gražioje vietoje. Buvo moderni valgykla, salės sportui ir skautų pratimams. Laužavietė su gatavai įrengtais suolais. Už keletos km. nuo mūsų buvo Woodhouse vietovėje australų skautų Jamboree, kur stovyklavo virš 12,000 skautų iš visų Pacifiko ir Indijos vandenyno pakraščio tautų.

Sausio 7 d. šeštadienį, aplankėme australų skautų Jamboree ir įvairių tautų skautus apdalinome lapeliais anglų kalboje apie Lietuvą ir Lietuvos skautus. Kadangi dabar Lietuva yra rusų okupuota, todėl lietuviams skautams yra užkirstas kelias dalyvauti Tarptautiniame Skautų Biure, kurio būstinė yra Londone. Nebūdami to Tarptautinio Biuro nariais, lietuvių skautai negali Jamboree dalyvauti po savo vėliava, bet gali dalyvauti kaip Australijos ar Amerikos vienetas. Jeigu Lietuvoje pavyktų atgaivinti skautų sąjungą, tada ir Lietuva būtų priimta į Tarpt. Biurą ir mes galėtume dalyvauti su savo vėliava.

Sausio 6 d. buvo stovykloje Jūros Diena. Atvažiavo du didžiuliai autobusai ir nuvežė visus skautus prie jūros pasimaudyti, nes po keletos šaltų dienų kaip tik pasitaikė šiltas oras ir graži saulėta diena. Skautams buvo paruošta iešminė, kur jaunimas gerai pasistiprino. Vakare vėl visi linksmi grįžo į Stovyklą vėliavų nuleidimui ir gerai vakarienei.

Stovyklos metu Rajono vado rūpesčiu veikė įrengta skautiškos veiklos parodėlė su nuotraukomis iš 6-tosios Tautinės stovyklos Melbourne ir 7-tosios Amerikoje. Taip pat veikė ir skautiškių reikmenų krautuvėlė, kur buvo galima apsirūpinti dainorėliais, skautų knygelėmis ir ženkliais.

Stovyklos metu Rajono vadas

fil.v.s. Vyt. Vaitkus įteikė L.S.S. vadovybės už nuoširdų darbą skautijos labai paskirtus madalius ir žymenius. Stovyklos viršininkei Danai Baltutytei buvo įteiktas skaučių vadovių Gintaro kursų baigimo pažymėjimas. Vilkiukų pastovyklės vadovui s.Povilui Kviecinskui įteiktas Ordinas Už Nuopelnus. Tėvynės Sunaus žymeniui apdovanoti Petras Šurna, Gintaras Šimkus ir Vytas Antanaitis.

Sausio 8 d., sekmadienį buvo svečių diena, todėl suvažiavo daugybė svečių ir tėvėlių pasidžiaugti mūsų lietuvišku jaunimu ir jų gražiomis dainomis prie laužo. Sekmadienio pamaldas atlaikė kun. Dr. Alf. Savickas ir kun. J.Petraitis, MIC, per kurias gražiai giedojo mūsų jaunimas pritariant tėveliams ir svečiams. Skaitymus atliko v.s.Vyt. Neverauskas ir jaunimo atstovai. Daugumas priėmė šv. Komuniją.

Po pamaldų buvo iškilmingas vėliavų nuleidimas stovyklos aikštėje ir vėliavų paradas. Čia svečiams, kurių buvo iš Amerikos ir Lietuvos, buvo gera proga išmėginti savo foto aparatus.

Baigiant vėliavų nuleidimo iškilmes, Rajono vadas fil.v.s. Vyt. Vaitkus pareiškė padėką Stovyklos vadovybei už gražiai pravestą stovyklą, kur niekas neturėjo progos tinginiuoti, nes programa buvo taip gerai sutvarkyta, kad visą laiką vyko įvairūs skautiški užsiėmimai. Nuoširdi padėka buvo pareikšta stovyklos virėjoms ir jų vadovei poniai Šerelienei. Taip pat nebuvo pamiršta padėkoti ir tiekimo skyriaus talkininkams, s.Donatui Dundai, Vyt. Patupui ir visiems, kurie suprasdami reikalą atėjo padėti.

Po vakarienos įvyko didysis ir paskutinis stovyklos laužas su labai įdomia programa. Visos pastovyklės labai gražiai pasirodė laužo programoje. Labai gražiai pasirodė patys jauniausieji su s.Pov. Kviecinsko paruoštu vaizdeliu apie Vilniaus įkūrimą „Gedimino sapnas.“ Neatsilik ir skautės su legenda apie Eglę žalčių karalienę. Neblogai pasirodė ir kiti vienetai, o dainos sutartinės dar ilgai skambėjo tarp Adelaidės kalnų.

Baigiant laužo programą Rajono vadas dar karta padėjo stovyklos vadovybei arba štabui, Danutei ir Anitai Baltutytėms, Antanui Pociui, Patupui jun. ir visiems prisidėjusiems prie Tautinės stovyklos Australijoje pasisekimo ir pakvietė už dviejų metų susitikti Rajoninėje stovykloje prie Melbourne.

Laužo programa baigta visiems giedant Lietuvą brangi ir tradicinę Ateina naktis. Norisi tikėti, kad ši gražiai pasisekusi stovykla sustiprins ne tik Adelaidės Vilniaus tunto veiklą, bet ir visos Australijos lietuvių skautų organizaciją.

A.A. Viktorui Daugvilai

mirus, mūsų mielą Juliją ir jos šeimą, netekus brangaus brolio, uošvio ir dėdes, skausmo valandoje nuoširdžiai užjaučiame.

E.R.Šemetai
D.G.Zemkalniai
V.Vaitiekūnienė

A.A. Viktorui Daugvilai

mirus, jo seseriai, mielai draugijos narei Julijai Grigaitienei ir šeimai reiškiamo nuoširdžią užuojautą.

Melbourno Lietuvių katalikių moterų draugija

III-sios Pas. liet. sporto žaidynių šventės uždarymas

Gruodžio 31-ą dieną, pasibaigus krepšinio rungtynėms tarp Lietuvių rinktinės ir Adelaidės „All Stars“ vyrų komandų, įvyko šios šventės uždarymas. Grojant maršo garsams, pirmą kartą per visą mūsų sporto švenčių istoriją į aikštę sportininkai įžygiavo visi bendrai susimaišę ir pasipuošę savo laimėtais medaliais. Uždaramąjį žodį tarė šventės rengimo pirmininkas J.Jonavičius. Nuoširdžiai padėkoję visiems už tokį gražų ir sportišką laikymąsi visos šventės metu, jis pranešė, kad IV-ji Pasaulio Lietuvių Sporto Šventė vyks Lietuvoje. Į susirinkusius sportininkus jautrią žodį tarė I-sios Sporto Šventės Toronte organizatorius Pr. Berneckas, paminėdamas, kad I-sios Tautinės Olimpiados, vykusios 1938 m. žaidynių ugnis buvo uždegta Kaune ir ji neužgeso iki dabar, po Kanados, Amerikos ir dabar Australijos. Džiaugsmui išreikšti, neturiu žodžių, pasakė jis ir atvykimas sportininkų iš Lietuvos, sulaužė visus buvusius ledus. Mes norime visi būti ir žaisti kartu ir tegul niekas nebando mūsų išskirti. Jis paprašė V.Grybauską įteikti šios šventės vadovui J.Jonavičiui dovaną.

Lietuvos sportininkų vadovas A.Poviliūnas, pasveikinęs visus laimėtojus ir padėkojęs visiems organizatoriams už puikų šventės parengimą, pakvietė visus sporto šventės dalyvius dalyvauti IV-je Sporto Šventėje Lietuvoje, kas buvo palydėta griausmingais plojimais. Po jos kalbos J.Jonavičius perdavė jam I-sios Sporto Šventės Toronte vėliavą, kuri ateltyje bus nuolatine pereinamoji vėliava, kuri bus pas būsimumų žaidynių rengėjus.

Pirmąjį Š.Amerikos krepšinininkų grupei 1964 metais buvo įteiktas bumerangas ir jis savo darbą atliko, jie grįžo vėl pas mus. Ir šį kartą, atsisveikinant Lietuvos sportininkus, jiems buvo įteikti bumerangai, kas rieškia, kad ir vėl jie turi sugrįžti atgal pas mus.

Uždarymo metu buvo perskaityta telegrama, kuri, visų sportininkų vardu buvo pasiųsta į Lietuvą.

Šventės rengimo pirmininkui J.Jonavičiui oficialiai uždarius III-sias Žaidynes, jos buvo baigtos Lietuvos Himnu.

Lietuvos, Š.Amerikos ir Australijos Sporto Vadovų Nutarimai.

Šiame istoriniame posėdyje dalyvavo: Lietuvos Kūno Kultūros ir Sporto K-to pirmasis pavaduotojas ir Lietuvos Olimpino K-to prezidentas Artūras Poviliūnas, Šiaurės Amerikos Lietuvių Fizinio Auklėjimo ir Sporto S-gos vicepirmininkas Rimgaudas Dirvonis ir valdybos narys Vytautas Grybauskas, Kanados lietuvių sporto vadovybės atstovas Pranas Berneckas, Australijos Lietuvių Fizinio Auklėjimo ir Sporto S-gos

pirmininkas Jurgis Jonavičius ir Spaudos atstovas Antanas Laukaitis (Australija).

Posėdyje, kuriam pirmininkavo J.Jonavičius, buvo nutarta:

1. IV-tas Pasaulio Lietuvių Sporto Žaidynes pavesti surengti Lietuvai.
2. I-ją Pas. Liet. Žaidynių vėliava skelbiama nuolatine pereinamoji Pasaulio lietuvių sporto žaidynių vėliava ir todėl ji yra perduodama Lietuvos delegacijai, rengiančios šalies atstovams.
3. Kreiptis į Pas. Liet. B-nės valdybą su prašymu, kad į ją būtų įjungtas narys sporto reikalams.
4. Priimti Lietuvos atstovo A.Poviliūno pasiūlymą, sušaukti 1990 metais, Dainų Šventės metu Lietuvoje, pasaulio lietuvių sporto vadovybių suvažiavimą, kurio metu būtų aptarta ir nustatyta atelties gairės visam lietuvių sportiniam gyvenimui ir darbui.
5. Posėdyje buvo išreikšta vieninga nuomonė, kad IV-sios Pas. Liet. Sporto Žaidynės turėtų būti surengtos galimai anksčiau, jei įmanoma jau 1991 metais.

ALFAS Klubų Atstovų Susirinkimas.

Šiame posėdyje, kuriam pirmininkavo ALFAS pirmininkas J.Jonavičius, dalyvavo: A.Poviliūnas-Lietuvos atstovas, V.Grybauskas Šiaurės Amerikos Sporto S-gos atstovas, A.Laukaitis-Sydneyjaus KOVO, J.Paškevičius-Hobarto PERKŪNO, P.Aras-Melbourne VARPO, L.Bungarda, G.Valaitienė ir M.Valodkienė-Geelongo VYČIO, R.Pocius-Adelaidės VYČIO, buvo nutarta:

1. Palikti esamą ALFAS metinį mokestį 30 dolerių.
2. Į būsimą Jubiliejinę 40-ją Sporto Šventę 1990 metais Melbourne pakviesti po maždaug 20 sportininkų

Lietuvoje yra skelbiamos maldos dienos už Lietuvą, už lietuvių tautą, už jos vienybę ir dvasinį atsinaujinimą. Tai pranešė Lietuvos kardinolas Vincentas Sladkevičius amerikiečių radijo stotiai WABC duotame interview. Šios radijo stoties programos yra girdimos visose JAV. Penkiolika minučių užtrukęs pasikalbėjimas su Lietuvos kardinolu buvo perduotas lapkričio 29-tą specialiai Lietuvai ir kitiems Pabaltijo kraštams skirtoje laidoje. Ši radijo laida užtruko ištisą valandą. Jos metu, be kardinolo Sladkevičiaus, kuris nušvietė religinę padėtį Lietuvoje, iš lietuvių pusės dar kalbėjo Lietuvos Informacijos centro New Yorke atstovas Gintaras Grušas ir Pabaltiečių Laisvės lygos Amerikos atstovas Antanas Mažeika. Jie, o taip pat kiti kalbėję pabaltiečiai, nušvietė dabar Pabaltijo kraštuose pasireiškiančias tautines nuotaikas, Lietuvos Persitvarkymo sąjūdžio ir Estijos bei Latvijos Liaudies frontų veiklą ir tikslus. Klausytojai iš įvairių JAV vietovių programos metu telefonu skambino į radiją, patekdami klausimų ir tuo pačiu prisidėdami prie vykstančių diskusijų.

iš Lietuvos ir Š.Amerikos, šventėje dalyvauti svečių telsėmis (be konkurencijos) ir tuo patvirtinti, kad šią šventę rengs Melbourne VARPAS. 3. Švenčių dalyvių mokestis pakeliamas iki 10 dolerių asmeniui. Pakelimas galioja nuo 1989 metų sporto šventės Hobarte.

Posėdyje dalyvavę Lietuvos ir Š.Amerikos atstovai, pasveikinę visus klubų vadovus, palinkėjo geriausios sėkmės Australijos lietuviams sportininkams.

Antanas Laukaitis

Aukos Australijos Lietuvių Fondui

\$400 Jonušaitė-Lingienė Marija (502) WA, savo brolių A.A. Leopoldo, A.A. Prano ir sesutės A.A. Bronės Palskienės atminimui ir savo auka.

Per mūsų įgaliotinį B.Stašionį Sydney gauta: \$700 „Svečias iš N.Zealand B.G.“ \$5 K.Stančikas (110).j

A.A. Julijai Ivinskienėi mirus, vietoj gėlių: po \$20 T.Amber (60), J.Staugirdas ir B.V.Barkai (360).

A.A. Gražinai Petrauskienėi mirus, vietoj gėlių: po \$20 B.V.Barkai (380), V.M.Bukevičiai (45), I.E.Jonaičiai (825), A.V.Kabailos (270), A.I.Milašai, A.M.Reisgiai, V.K.Šniukštos ir N.E.Baueriai (55), \$10 A.A.Adomėnai (37).

A.A. Vincui Žemaičiui Melbourne mirus vietoj gėlių: po \$10 P.Morkūnas (180) ir J.S.Meiliūnai (1002). \$5 V.Lazauskas (92).

A.A. Eleonorai Balčiūnienei Melbourne mirus, vietoj gėlių: po \$50 Melb. Soc. Globos Moterų D-ja (610) ir Dr. Virg. Billson. \$28 V.Ročienė (198), \$25 A.S.Obeliūnai (825). Po \$20 Melbourne Dainos Sambūris (70), J.H.Pletai (22), J.Vingrienė (420), I.O'Dwyer (120), G.A.Karazijos (165), Z.E.Mackevičiai (50), G.D.Žemkalniai (165), R.D.Ragauskai (120), V.Stagis (1160), K.Simkūnas (140), J.A.Lekniai (35), J.M.Antanaičiai (205), A.B.Staugaičiai (310), E.Šeikienė (75), J.S.Meiliūnai (1022), J.Mikštas (203) ir V.G.Ališauskai (710), \$15 K.L.Bartaškai (95), po \$10 J.O.Bratiškai (113), M.Medeišienė (45), A.Bajoras (76), J.B.Makuliai (121), V.A.Baltrukoniai (195), V.Žiogas (47), B.E.Smalloriai, A.V.Bladzevičiai (100), P.Lazutka (100), V.Lazauskas (102), K.D.Lynikai (185), V.J.Rekešiai (150), R.E.Šemetai (240), A.J.Simkai (55), P.Morkūnas (190), V.D.Daniai (15), B.Prašmutaitė (135), H.Statkuvienė (135), E.M.Šidlauskai (40), J.Grigaitienė (130), R.J.Dagiai (39), J.Krikščiūnas (167), J.Kvietelaitis (78), J.M.Venckai (49), V.O.Šalkūnai (160), F.Sodaitis (243), J.Z.Pranckūnai (382) ir O.Alekniene (734), po \$5 V.V.Kasperavičiai (15), A.R.Čelnai (121), V.Sivickas, A.G.Ramanauskai (F.H.-139), E.Markonienė (137), ir J.Paragienė (252).

Sveikiname naujus tūkstantininkus Joną ir Sofiją Meiliūnus. Jie pirmą \$25 auką įmokėjo 1973 m. gruodžio mėn. 8 d., vietoj kalėdinių sveikinimų. Niekuomet nepamiršdami Fondo, savo nuolatine aukom pasieke šią didelę sumą. Nuoširdus aciū visiems už aukas.

Vincas Ališauskas
AL Fondo išdininkas

MELBOURNE

Bibliotekos žinios

„Saltinių“ bibliotekai gauta: Vilniuje išleisto jaunųjų kultūros mėnraščio I „Sietynas“ 88 fotokopija (perdavė K.Lynikas). Petro Klimo „Dienoraštis“ 1915-1919, pradedamas P.Bugailiškio užrašais 1915.8.23-10.10.13, Čikaga 88. „Lithuanian Papers“ Vol. 1, 87, Papers Presented to Tasmania University Union Lithuanians Studies Society Edited by Algimantas P. Taškūnas and John W. Doyle. „Lietuvos bibliografija“, knygos lietuvių kalba, t. I, 1547-1861, Vilnius 69, II. 759 psl. Iš serijos „Gamta ir žmogus“ B.Ausiejaus „Gamta ir pažanga“, Vilnius 87. Marcelino Ročkaus „Mykolas Lietuvis“, Vilnius 88. Šioje monografijoje nagrinėjamas svarbus XVI a. Renesanso laikotarpio „Aplie totorių, lietuvių ir maskvėnų papročius“, autorystės klausimas apibendrinimai šio veikalo ir Mykolo Lietuvis asmenybės tyrimai. „Lietuviai tautininkai - komunistų kankiniai: tautininkai, neolituanai, jaunlietuvių, santariečiai. Redagavo A.Kerulis, Juozas Prunskis, M.Valiukėnas, Čikaga 88 (Petros Bimbos dovana). Vytauto Vanago „Lietuvių rašytojų sąvadas“, Vilnius 87. Šiame informaciniame leidinyje pateikiami glausti lietuvių rašytojų gyvenimo ir kūrybos duomenys nuo seniausių laikų iki šių dienų, jų gimimo bei mirties datų kalendorius. Į šį sąvadą patekė šie Australijos lietuvių rašytojai: Pulgis Andriušis (miręs), Jurgis Vincas Janavičius, Juozas Almis Jūragis, Vincas Kazokas (miręs), Magdalena Mykolytė-Slavėnienė (mirusi), Juozas Mikštas, Lidija Šimkutė-Pocienė, Julija Svabaitė-Gylienė (išvykusi į JAV), Aldona Veščionaitė-Janavičienė, Bronius Žalys. J.Banks perdavė „Saltinių“ bibliotekai šiuos Vilniuje leistus meno albumus: Vytauto Mačiūkos 87, Vaclovo Minkevičiaus 86, Kazio Morkūno 84, Ipolito Užkurnio 87, Dailė 26-86.

Gauta Melbourne Lietuvių bibliotekai: Iš Jaunimo bibliotekos serijos Jono Mačiukevičiaus apysaka „Visam gyvenimui“, Vilnius 86.

Aukos: \$5 K. ir A.Milinskai. Glėbys jaunimui vertingų knygų (J.Bruožio dovana). Nuoširdi padėka visiems.

Gauta Saltinių bibliotekai: „Kraštas ir žmonės“, Lietuvos geografiniai ir etnografiniai aprašymai (XIV-XIX a.). Antras papildytas leidimas, kurį parengė prof. J.Jurginis ir doc. A.Šidlauskas. Vilnius, Mokslas, 88. Knygą sudaro XIV-XIX a. keliautojų ne lietuvių kalba parašyti tekstai, kuriuose pasakojama apie Lietuvą ir jos gyventojus. Duodamos trumpos autorių biografines žinias. Leidimas papildytas keturiais naujais dalykais: S.Medekšos kelionių dienoraščio fragmentais apie marą Lietuvoje. J.Kmitos rašiniu apie DLK d. etmono Kristupo Radvilos laidotuves. F.Hepkerio straipsniu apie L.Rėzos „Dainas ir fragmentais iš K.Tiškevičiaus knygos „Vilija ir jos krantai“. Iš Lietuvos atsilankiusio svečio bibliotekai paliktas „Tremtinys“, Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio respublikinio „Tremtinio“ klubo Kaune, tarybos leidinys 2-88, Lapkritis. Aciū P.Vaičiūčiui, paaukojusiam žurnalą „Tėvynės sargas“ Nr. 1/69/88. Gauta Melbourne liet. b-kai: Abino Baranausko „Profesorius Rakūnas“, romanai, London 88. Kosto Ostrausko scenos veikalas „Eloiza ir Abelardas“, Historia calamitatum, Chicago 88. Marcelijaus Martinaičio poezija „Amžinas tiltas“, Vilnius 87. J.Mašanauskas perdavė daug Lietuvoj išleistų patriotinio sąjūdžio ženklų, kurie įsigijami už auką bibliotekai

J.Mikštas, bibliotekos vedėjas

Australijos Lietuvių Fondas

praneša, kad ateltyje per kiekvienas LIETUVIŲ DIENAS Australijoje, naujai įstelgas KAZOKŲ MENO FONDAS (KMF) skirs dvi po \$1,000 premijas už geriausią tapybos ar grafikos darbą ir už geriausią skulptūros ar keramikos darbą lietuvių dailininkams. Pirmenybę suteikiant darbu LIETUVISKA TEMA. Įvertinimo komisija sudaro Prof. Vyt. Donlela, latvių dailininkė iš Adelaidės P. Margarita Stipnieks ir atstovaujanti KMF p. G. Kazokienė.